

WÓJT GMINY REGIMIN

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY REGIMIN

NA LATA 2009 – 2012
z uwzględnieniem perspektywy
na lata 2013-2016
AKTUALIZACJA
PROJEKT

WYKONAWCY:

mgr inż. Juliusz Marek Pietrzak

z zespołem

Regimin, grudzień 2008 rok

SPIS TREŚCI

1.	Informacje ogólne	1
1.1.	Podstawa prawna opracowania	1
1.2.	Cel i zakres programu	1
1.3.	Koncepcja i struktura programu	2
1.4.	Metodyka pracy nad programem	4
2.	Podstawowe założenia programu	5
2.1.	Krajowe dokumenty programowe	5
2.2.	Krajowe limity wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska	6
2.3.	Lokalne dokumenty programowe	7
3.	Ogólna charakterystyka Gminy Regimin	9
4.	Ocena stanu środowiska na terenie Gminy Regimin	12
4.1.	Zasoby, jakość wód i użytkowanie	12
4.2.	Zasoby przyrodnicze	23
4.3.	Powierzchnia ziemi	28
4.4.	Powietrze atmosferyczne	31
4.5.	Hałas	32
4.6.	Promieniowanie elektromagnetyczne	33
5.	Infrastruktura techniczna związana z ochroną środowiska i źródła zagrożeń stanu środowiska	33
5.1.	Zaopatrzenie w wodę	33
5.2.	Gospodarka ściekowa	36
5.3.	Gospodarka odpadami	37
5.4.	Źródła zanieczyszczeń powietrza	37
5.5.	Zagrożenia naturalne	38
5.6.	Poważne awarie przemysłowe	40
5.7.	Monitoring środowiska	42
6.	Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń (SWOT)	42
7.	Cel nadrzędny, cele główne i priorytety polityki ekologicznej Gminy Regimin	45
8.	Długoterminowa polityka na lata 2009-2016: cele i kierunki ochrony środowiska	47
9.	Plan operacyjny na lata 2009-2012	50

9.1. Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska	50
9.2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności	50
9.3. Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych	51
9.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego	51
9.5. Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej	
9.6. Harmonogram działań krótkoterminowych	52
9.7. Harmonogram działań perspektywicznych	56
10. Zarządzanie programem i kontrola realizacji programu	58
10.1. Instrumenty zarządzania realizacją programu	58
10.2. Monitoring realizacji programu	60
10.3. Wskaźniki skuteczności realizacji programu	61
11. Finansowanie zadań środowiskowych	61
11.1. Analiza możliwości pozyskania środków na realizację programu	61
12. Prognoza oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska Gminy Regimin	65

1. INFORMACJE OGÓLNE

1.1. Podstawa prawna do opracowania

Ustawą z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) zarządy poszczególnych szczebli administracji samorządowej zobowiązane są do sporządzania, co 4 lata, programów ochrony środowiska z perspektywą na 4 kolejne lata.

Pierwszy „Program Ochrony Środowiska Gminy Regimin do 2011” został przyjęty Uchwałą Nr XX/100/04 Rady Gminy Regimin 3 lipca 2004 roku. Po okresie ponad dwuletnim realizacji programu sporządzono „Raport z Gminnego Programu Ochrony Środowiska za lata 2004-2006”, który przedłożono Radzie Gminy 4 kwietnia 2007 roku.

Niniejszy „Program Ochrony Środowiska Gminy Regimin”, zwany dalej *Programem*, jest drugą edycją dokumentu i jego aktualizacją uwzględniającą analizę stanu środowiska na terenie gminy oraz cele gminnej polityki ekologicznej i zadania niezbędne do jej realizacji.

1.2. Cel i zakres programu

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej zobowiązało nas do wdrażania Dyrektyw UE, stąd też i zasady polityki regionalnej Unii przekładane są na politykę naszego kraju.

Podstawowym celem *Programu* jest określenie i wdrożenie polityki ekologicznej państwa na poziomie gminnym.

Poszukiwanie rozwiązań umożliwiających wykorzystanie funduszy unijnych kierowanych w znacznym stopniu na przedsięwzięcia zmierzające do poprawy stanu środowiska lub jego ochrony stały się priorytetem po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Programy ochrony środowiska powinny być spójne z :

- *Polityką Ekologiczną Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,*
- *obecnie realizowanym Projektem Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,*
- *Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015* przyjętą przez Radę Ministrów 27 czerwca 2006 r.,
- *Narodową Strategią Spójności 2007-2013* przyjętą przez Radę Ministrów 2 sierpnia 2006 r.

Na terenie gminy Regimin, kierunki dla opracowania Programu wytyczone są przez:

- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Regimin” przyjęte uchwałą nr IV/23/02 Rady Gminy z 30 grudnia 2002 r.,
- „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Regimin” przyjęty uchwałą nr XX/1003/04 Rady Gminy z 3 lipca 2004 r.,
- „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Regimin” przyjęty uchwałą nr XXXVI/169/05 Rady Gminy z 16 listopada 2005 r.,
- „Strategię Rozwoju Gminy Regimin na lata 2007-2013 ” przyjętą uchwałą nr XV/72/07 Rady Gminy z 20 grudnia 2007 r.,
- „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Regimin na lata 2007-2013” doprecyzowujący i uszczegóławiający zapisy ww. strategii.

Cele aktualnego Programu powinny wynikać z:

- weryfikacji zadań zapisanych w pierwszej edycji *Programu Ochrony Środowiska*,
- celów określonych w *Strategii Rozwoju Gminy Regimin na lata 2007 – 2013* i *Planu Rozwoju Lokalnego*,
- zapisanych w zaktualizowanych programach ochrony środowiska, głównie powiatowym (z uwagi na brak aktualizacji programu powiatowego przy niniejszej aktualizacji uwzględnione będą cele określone w II edycji programu wojewódzkiego),
- uwarunkowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Aktualizacja programu ochrony środowiska stanowi uzupełnienie pierwszego programu i obejmuje lata do 2016 roku wytyczając kierunki polityki długoterminowej, natomiast w okresie czteroletnim, krótkoterminowym do 2012 roku określa operacyjny plan działań.

1.3. Koncepcja i struktura programu

Planowanie polityki ekologicznej musi odbywać się w powiązaniu z polityką społeczną i gospodarczą, co rozumiane jest jako zrównoważony rozwój zapewniający zachowanie równowagi przyrodniczej przy zagwarantowaniu możliwości zaspakajania potrzeb społeczeństwa.

Aktualny *Program* stanowi kontynuację polityki ekologicznej gminy Regimin, która dotychczas była realizowana w oparciu o przyjęty 3 lipca 2004 r. *Program Ochrony Środowiska Gminy Regimin*.

Założono, że *Program* będzie wyznaczał cele i kierunki działań dla poprawy stanu środowiska zapisane w sposób otwarty dla stworzenia możliwości wprowadzania bieżącej modyfikacji programu wskutek np. dostosowywania programu do zmieniających się warunków, czy ulegających bardzo częstym zmianom obowiązujących przepisów.

Programem obejmuje się zagadnienia związane z ochroną środowiska głównie w granicach administracyjnych gminy z uwzględnieniem bezpośrednich powiązań z innymi gminami np. budowę sieci drogowej, w perspektywie odbiór ścieków kanalizacją sanitarną z włączonej do aglomeracji Regimin miejscowości Chruszczewo położonej w gminie Ciechanów, czy współuczestnictwo w regionalnym systemie gospodarowania odpadami.

Struktura niniejszego Programu została przyjęta na wzór opracowanej II edycji programu wojewódzkiego i zawiera następujące rozdziały:

Rozdział 1. Informacje ogólne.

Rozdział 2. Podstawowe założenia Programu.

Rozdział 3. Ogólna charakterystyka gminy Regimin.

Rozdział 4. Ocena stanu środowiska na terenie gminy Regimin.

Rozdział 5. Infrastruktura techniczna związana z ochroną środowiska i źródła zagrożeń stanu środowiska.

Rozdział 6. Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń – analiza SWOT – aspekt środowiskowy.

Rozdział 7. Cel nadrzędny, cele główne i priorytety polityki ekologicznej Gminy Regimin.

Rozdział 8. Długoterminowa polityka na lata 2009-2016 – cele i kierunki ochrony środowiska.

Rozdział 9. Plan operacyjny na lata 2009-2012.

Rozdział 10. Zarządzanie programem i kontrola realizacji Programu.

Rozdział 11. Finansowanie zadań środowiskowych.

Rozdział 12. Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska Gminy Regimin.

Jednostki uczestniczące w opracowaniu i realizacji Programu.

Jednostką odpowiedzialną za opracowanie *Programu* jest Wójt Gminy Regimin. Za przygotowanie i realizację Programu odpowiadają :

- Samorząd Gminy Regimin uchwalając *Program* oraz inne dokumenty istotne dla *Programu* takie jak: *Strategia Rozwoju Gminy Regimin na lata 2007-2013* i *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Regimin na lata 2008-2013*

- Marszałek Województwa Mazowieckiego i Starosta Ciechanowski dysponujący instrumentami prawnymi w zakresie reglamentacji korzystania ze środowiska (pozwolenia),
- Administracja specjalna zajmująca się przestrzeganiem prawa w zakresie ochrony środowiska, monitoringiem stanu środowiska (Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Państwowy Wojewódzki i Powiatowy Inspektor Sanitarny, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej),
- Jednostki dysponujące środkami finansowymi na realizację (Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Zarząd Województwa Mazowieckiego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, samorząd gminy Regimin),
- Podmioty gospodarcze działające na terenie gminy, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek oddziaływujących na stan środowiska.

1.4. Metodyka pracy nad programem

Za podstawę do opracowania aktualizacji programu na lata 2009-2012 z perspektywą do 2016 roku przyjęto analizę opracowań i dokumentów o znaczeniu krajowym, a przede wszystkim opracowania o znaczeniu lokalnym, takie jak:

- raport z wykonania programu ochrony środowiska dla powiatu ciechanowskiego,
- raport z wykonania programu ochrony środowiska gminy Regimin,
- analiza prowadzonych działań dla poprawy stanu środowiska.

Głównymi źródłami danych charakteryzujących aktualny stan środowiska są:

- „Raport o stanie środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r.”,
- „Informacja o stanie środowiska w powiecie ciechanowskim w 2007 r.” WIOŚ Warszawa Delegatura w Ciechanowie,
- informacje i opracowania statystyczne, w tym *Ochrona środowiska 2007* – Warszawa 2007 r.,
- informacje i badania stanu środowiska uzyskane z WIOŚ Delegatury w Ciechanowie, dotyczące podmiotów gospodarczych.

Zebrane materiały i informacje poddane analizie umożliwiają określenie diagnozy stanu środowiska w gminie, słabych i mocnych jego stron, a także zdefiniowanie priorytetów ochrony środowiska, w tym zadań niezbędnych do realizacji w różnym okresie

czasu w odniesieniu do polityki ekologicznej państwa i lokalnych programów strategicznych.

Zadaniem *Programu* z określeniem długofalowych celów głównych i kierunków działań oraz konkretnych zadań jest systematyczne kształtowanie polityki ekologicznej gminy Regimin. Przygotowany *Program* poddany będzie konsultacjom społecznym.

2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMU

2.1. Krajowe dokumenty programowe

Programy ochrony środowiska sporządzane są w celu realizacji polityki ekologicznej państwa i powinny być spójne z ustaleniami wynikającymi z krajowych dokumentów programowych, a więc:

- Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,
- Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014,
- Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015,
- Narodowej Strategii Spójności 2007 – 2013.

Założeniem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie rozwoju kraju przy równoważeniu celów ochrony środowiska z celami gospodarczymi i społecznymi. Zakres polityki i programów określony został w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.).

Polityka Ekologiczna Państwa określiła priorytety, wynikające z konwencji międzynarodowych i założyła 3 etapy realizacji celów oraz systematyczny proces aktualizacji przyjętych celów długookresowych, poprzez raporty i aktualizacje programów ochrony środowiska.

Efektem prowadzenia polityki ekologicznej jest przede wszystkim rozwiązanie problemów ochrony środowiska i poprawa życia mieszkańców, w tym między innymi poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE, przy spełnieniu obowiązków wynikających z Traktatu Akcesyjnego.

Podstawowym dokumentem strategicznym dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski jest *Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015*. Zakłada równoważny rozwój przy równorzędnym rozwoju gospodarczym, społecznym i środowiskowym z uwzględnieniem

rozwoju gospodarki światowej i celów stawianych przez UE. Wśród priorytetów strategii znajduje się „poprawa infrastruktury podstawowej: technicznej i społecznej”, poprzez realizację inwestycji z zakresu ochrony środowiska, w szczególności uwzględniających ochronę zasobów wodnych, poprawiających stan czystości i jakość wody oraz powietrza, zapewniających oszczędność energii, zabezpieczających przed katastrofami naturalnymi itd.

Dokumentem strategicznym do określenia priorytetów i obszarów wykorzystania i systemów wdrażania funduszy unijnych jest *Narodowa Strategia Spójności 2007 – 2013*. Jej celem jest tworzenie warunków dla konkurencyjności polskiej gospodarki. Strategia ma być realizowana przy pomocy Programów Operacyjnych i 16 Regionalnych PO. Jednym z programów jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko realizowany przez 14 priorytetów.

2.2. Krajowe limity wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska.

Negocjacje Polski z Unią Europejską w obszarze *środowisko* zakończyły się 26 października 2001 r., a 25 listopada 2002 r. UE przyjęła stanowisko i potwierdziła wynegocjowane warunki, godząc się na okres przejściowy w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Przystąpienie Polski do UE 1 maja 2004 r. wymagało dostosowania przepisów krajowych do przepisów i standardów UE oraz osiągnięcia najpóźniej do 2010 roku określonych limitów związanych z racjonalnym wykorzystaniem zasobów i poprawą środowiska.

Limity te zakładają:

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50 % w stosunku do 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle),
- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50 % w stosunku do 1990 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji),
- ograniczenie zużycia energii o 50 % w stosunku do 1990 r. i o 20 % w stosunku do 2000 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji lub PKB),
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu z 1990 r.,
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie, co najmniej 50 % papieru i szkła z odpadów komunalnych,
- pełną likwidację zrzutów nieczyszczonych ścieków z miast i zakładów przemysłowych,

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50 %, z gospodarki (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30 % i ze spływu powierzchniowego o 30 %,
- ograniczenie emisji pyłów o 75 %, dwutlenku siarki o 56 %, tlenków azotu o 31 %, niemetalowych lotnych związków organicznych o 4 % i amoniaku o 8 % stosunku do stanu w 1990 r.,
- do końca 2005 r. wycofania z użytkowania etyliny i przejście wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

Wartości określonych limitów krajowych są obowiązujące we wszystkich politykach sektorowych i programach gospodarowania. Nie dokonano podziału limitów krajowych na regionalne i lokalne. Można natomiast na ich podstawie określać tempo realizacji polityki ekologicznej państwa, czy poprawy stanu środowiska na szczeblu lokalnym.

2.3. Lokalne dokumenty programowe

Strategia Rozwoju Gminy Regimin na lata 2007-2013 - jest nadrzędnym dokumentem, służącym do długookresowego planowania rozwoju gminy. Określa wizję gminy w przyszłości: ***Gmina Regimin gminą charakteryzującą się wysokim poziomem życia mieszkańców, dynamicznym rozwojem i wysoką konkurencyjnością w skali regionu i kraju.***

Osiągnięcie celu nadrzędnego jakim jest ***poprawa jakości życia mieszkańców poprzez trwały, zrównoważony, wielofunkcyjny rozwój społeczno - gospodarczy i wzrost konkurencyjności gminy w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym*** będzie realizowana poprzez stałe i konsekwentne dążenie do stworzenia optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny jak i całej społeczności w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem zasobów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego gminy oraz ambicji, aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców.

Samorząd jest zobowiązany do zapewnienia odpowiednich warunków życia, pracy i wypoczynku, wspierania rozwoju przedsiębiorczości skutkującej zwiększeniem pozycji konkurencyjnej gminy oraz dbałości o środowisko. Określono trzy zasadnicze obszary (cele strategiczne) aktywności gminy:

I. poprawa jakości życia mieszkańców poprzez :

- rozwój infrastruktury technicznej i społecznej oraz ochronę środowiska i zasobów przyrody,
- odnowę i rozwój wsi,

- aktywizację społeczności lokalnej;

II. rozwój lokalnej gospodarki na terenie gminy Regimin poprzez:

- tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości,
- różnicowanie działalności gospodarczej,
- promocję gospodarczą, inwestycyjną i turystyczną gminy;

III. tworzenie warunków dla rozwoju turystyki i rekreacji poprzez:

- rozwój bazy i usług rekreacyjnych, turystycznych, kulturalnych i sportowych,
- zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego.

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy Regimin dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji zadań inwestycyjnych i projektów rozwojowych oraz planowanych wskaźników produktów i rezultatów poszczególnych inwestycji.

Będzie on służył:

- ocenie postępu realizacji konkretnych projektów inwestycyjnych,
- weryfikacji zgodności osiągniętych rezultatów z założonymi celami,
- korygowaniu działań w oparciu o zmieniające się czynniki otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego,
- ocenie efektywności wykorzystania posiadanych i pozyskanych środków finansowych,
- wczesnej diagnozie trudności mogących mieć wpływ na realizowane inwestycje.

Jednostką bezpośrednio odpowiadającą za monitorowanie i wdrażanie Strategii jest Wójt Gminy Regimin.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Regimin na lata 2008-2013 jest dokumentem wyznaczającym katalog zadań i projektów do realizacji w określonym horyzoncie czasowym. W planie, stanowiącym doprecyzowanie i uszczegółowienie zapisów Strategii, określone są konkretne działania, w tym w zakresie rozwoju gminy przy zapewnieniu ochrony środowiska, np.:

- budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej, w szczególności infrastruktury drogowej, sieci gazowej oraz sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, z drugiej strony rozwój infrastruktury turystycznej,
- najważniejszym zadaniem w ramach ochrony środowiska i gospodarki odpadami jest współdział gminy w budowie Zintegrowanego Systemu Gospodarki Odpadami przez Celowy Komunalny Związek Gmin Regionu Ciechanowskiego.

Zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego realizowane są poprzez prowadzenie lokalnej polityki przestrzennej. W dniu 3 lipca 2004 r. Rada Gminy Regimin

uchwaliła „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Regimin” a uchwałą z 16 listopada 2005 r. „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Regimin”.

Założenia niniejszego *Programu* muszą być spójne z *Polityką Ekologiczną Państwa*, krajowymi i lokalnymi dokumentami strategicznymi, w tym ze szczególnym uwzględnieniem *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Ciechanowskiego* i *Raportem z jego realizacji za lata 2004-2006*.

Opracowywane i aktualizowane programy ochrony środowiska, zgodnie z przepisami, uchwalane są w różnych terminach początkowych, z tego względu, ażeby określone cele oraz zadania realizowane na poszczególnych szczeblach zarządzania uzupełniały się w dążeniu do zachowania i poprawy stanu środowiska oraz osiągnięcia krajowych limitów wykorzystania zasobów naturalnych.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY REGIMIN

Gmina Regimin położona jest w północnej części powiatu ciechanowskiego, znajdującego się w granicach administracyjnych województwa mazowieckiego.

Graniczy ona z 6 gminami przynależnymi administracyjnie do trzech powiatów, mianowicie ciechanowskiego, mławskiego i przasnyskiego:

- od wschodu – z gminą Opinogóra (pow. Ciechanów) i Czernice Borowe (pow. Przasnysz),
- od zachodu – z gminą Strzegowo i Stupsk (pow. Mława),
- od południa – z gminą Ciechanów (pow. Ciechanów),
- od północy – z gminą Grudusk (pow. Ciechanów).

Gmina Regimin leży w makroregionie Niziny Północnomazowieckiej, na pograniczu dwóch mezoregionów, tj. Wzniesienia Mławskiego i Wysoczyzny Ciechanowskiej. Jednostki te stanowią obszar o dość zróżnicowanej rzeźbie terenu powstałej wskutek działalności lądolodu środkowopolskiego. Najstarszym, a jednocześnie dominującym elementem rzeźby terenu jest obszar krawędzi opinogórskiej rozciągającej się we wschodniej części gminy z punktem kulminacyjnym w rejonie miejscowości Koziczyn o wysokości 186,1 m. n.p.m.

Teren gminy został włączony w system obszarów chronionego krajobrazu z wyjątkiem fragmentów terenów w północnej i południowej części gminy. Na jej terenie łączą się Krośnicko-Kosmowski i Zawkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu. O włączeniu tego terenu do obszaru chronionego zdecydowały jego szczególne walory przyrodniczo - krajobrazowe.

Fakt, że prawie 80% powierzchni gminy objęte jest obszarem chronionym jest bardzo cenny z punktu widzenia krajobrazowo-przyrodniczego. Ogranicza jednak w pewnym stopniu możliwości gospodarczej integracji i wyznacza określone możliwości rozwojowe.

Gmina położona jest w dolinie rzeki Łydyny będącej lewostronnym dopływem Wkry.

Przez teren gminy przebiegają dwie ważne drogi wojewódzkie o znaczeniu ponadlokalnym : droga nr 615 Ciechanów – Mława i nr 616 Ciechanów – Rembielin oraz jedno z najważniejszych kolejowych połączeń krajowych – magistrała kolejowa Warszawa – Gdańsk.

Przez południową część gminy przebiega także gazociąg tranzytowy Jamał – Europa Zachodnia, posiadający strategiczne znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego Europy. Na jego trasie w m. Lekowo, zlokalizowana została Tłocznia Gazu „Ciechanów”.

Powierzchnia gminy Regimin wynosi 11.118 ha, wg stanu na 1 grudnia 2006 r. co stanowi 10,4% powierzchni powiatu ciechanowskiego. Na jej terenie znajduje się 26 miejscowości oraz 25 sołectw.

Największymi miejscowościami w gminie są Regimin, Grzybówko, Szulmierz, Zeńbok, Pawłowo i Lekowo.

Na dzień 31 grudnia 2006 roku na terenie gminy zamieszkiwało 4959 osób, w tym 2507 kobiety i 2452 mężczyzn. Najmniej ludności zamieszkuje w Mościcach i Włostach (poniżej 50 osób). Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 45,0 osób na km² i jest

jedną z najwyższych w gminach powiatu ciechanowskiego (średnia dla powiatu 86 osób/km², średnia dla gmin bez m. Ciechanów – 43,5 osoby/ km²).

Niska gęstość zaludnienia w sołectwie Pniewo Czeruchy (jedynie 15,4) wynika z faktu, że na jego terenie znajdują się duże kompleksy leśne.

Ogromny wpływ na tendencje rozwojowe gminy, jej sytuację demograficzną, sytuację bytową ludności, ma bliskość miasta Ciechanowa.

Teren Gminy obejmuje powierzchnię 11.118 ha, przy następującej strukturze użytkowania:

▪ użytki rolne	7.671 ha	69 %
▪ lasy i zadrzewienia	2.557 ha	23 %
▪ wody	112 ha	1 %
▪ tereny osiedlowe i komunikacyjne	667 ha	6 %
▪ nieużytki	111 ha	1 %

Na terenie gminy na dzień 28 lutego 2007 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 143 podmioty gospodarcze.

Podmioty gospodarcze działające na terenie gminy Regimin zajmują się głównie handlem oraz usługami. Znaczna grupa podmiotów działa także w branży budowlanej oraz transportowej. Niewielki odsetek to firmy produkcyjne działające w branży przetwórstwa oraz produkcji maszyn i urządzeń

Do największych przedsiębiorstw należą: SGT EuRoPol GAZ S.A w Warszawie – Tłocznia Gazu Ciechanów w Lekowie, Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Europa” w Regiminie, Gminna Spółdzielnia „SCh” w Regiminie, Piekarnia w Regiminie, Piekarnia we Włostach, Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe w Koziczynie, „SAWA Elektronic” w Regiminie, Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe „Simio”, zakład przetwarzający folię w Regiminie.

Wśród podmiotów gospodarczych jest tylko jeden - SGT EuRoPol GAZ S.A w Warszawie – Tłocznia Gazu Ciechanów w Lekowie, którego funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w nich działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości. Funkcjonowanie instalacji wymaga uzyskania pozwolenia zintegrowanego. Wojewoda Mazowiecki decyzją z dnia 14 czerwca 2005 roku udzielił pozwolenia zintegrowanego SGT EuRoPol GAZ S.A w Warszawie dla Tłoczni Gazu Ciechanów w Lekowie na prowadzenie instalacji energetycznego spalania paliw.

4. OCENA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY REGIMIN

Rozdział zawiera podstawowe informacje o stanie środowiska naturalnego na terenie gminy Regimin w poszczególnych jego elementach. Materiałami źródłowymi są dane gromadzone przez WIOŚ w Warszawie, Delegaturę w Ciechanowie w ramach monitoringu środowiska oraz pozyskane informacje z innych jednostek (Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Zakład Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa w Mławie, Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie O/Ciechanów, itp).

4.1. Zasoby, jakość wód i użytkowanie

Wody podziemne.

Z rozpoznania warunków hydrograficznych wynika, że na terenie gminy Regimin w większości występują korzystne warunki zaopatrzenia w wodę. Wynika to z faktu, że obszar gminy leży w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 Subniecka Warszawska znajdującego się w utworach trzeciorzędowych, a ok. 80% terenu gminy położonych jest w obszarze zbiornika wysokiej ochrony o Nr 219 nazwanym: międzymorenowym zbiornikiem rzeki Górnej Łydyni (w poziomach czwartorzędowych) którego całkowity obszar wynosi 200 km².

Zwykłe wody podziemne tworzą zbiorniki o różnej wartości gospodarczej. Najbardziej zasobne, tworzące się w skałach o znacznej przepuszczalności oraz o dużym i dostatecznym stopniu zasilania wodami infiltracyjnymi, wyróżniono jako główne zbiorniki wód podziemnych - GWZP.

Na terenie województwa mazowieckiego znajduje się 13 takich zbiorników. Wśród nich wyróżnia się zbiorniki najwyższej ochrony (ONO) i wysokiej ochrony (OWO).

Pod względem morfologicznym teren gminy znajduje się w centralnej części Wysoczyzny Ciechanowskiej. Miąższość i wykształcenie osadów czwartorzędowych na powierzchni zlewni uwarunkowane są ukształtowaniem powierzchni utworów trzeciorzędowych.

Z dwóch głównych pięter wodonośnych o znaczeniu użytkowym podstawową rolę w zaopatrzeniu w wodę odgrywa piętro czwartorzędowe. W osadach tego piętra wyróżnia się

trzy poziomy wodonośne, z których pierwszy i drugi związane są z piaskami i żwirami neopleistocenu, a trzeci z osadami mezopleistocenu.

Izolacje pomiędzy poziomami, poza strefami okien hydrogeologicznych, stanowią słabo przepuszczalne gliny i mułki. Drugi poziom wodonośny zasilany jest bezpośrednio przez okna hydrogeologiczne lub przez przesączanie przez osady oddzielające go od poziomu przypowierzchniowego.

Budowa geologiczna terenu gminy odznacza się dużą zmiennością warunkowaną charakterem sedymentacji i działalnością glaciektoniczną.

Powierzchnia terenu pokryta jest gliną zwałową o miąższości od 2,0 do 18,0 m, lokalnie piaskami drobnoziarnistymi, często zapylonymi, bądź piaskami gruboziarnistymi, pyłami i łąkami. Doliny rzek wyścielone są torfami, namułami i piaszczystymi aluwiami na glinach. W utworach tych płatami występuje przypowierzchniowa warstwa wodonośna.

Utwory czwartorzędowe w rejonie Regimina stanowią osady piaszczysto – żwirowe. Nie stanowią one jednolitego kompleksu lecz zawierają liczne przewarstwienia osadów słabo-przepuszczalnych. Największa miąższość pierwszej warstwy wodonośnej (od 1,54 do 69,0 m) występuje w osi obszaru doliny rzeki Łydyni i w jej odgałęzieniach wzdłuż linii łączącej miejscowości Pniewo – Czeruchy – Lekowo – Regimin – Zeńbok na szerokości pasa od 2 do 4,5 km. Poza zasięgiem doliny grubość warstwy wodonośnej zmniejsza się. Przepływ wód podziemnych odbywa się w kierunku rzeki Łydyni. Odnosi się to zarówno do północnej części terenu, jak i do jego południowej części.

Drugi głębszy poziom wodonośny łączy się w rejonie Regimina z poziomem pierwszym (płytszym). Obie warstwy wodonośne mimo, że są przedzielone 20-to metrową warstwą gliny zwałowej są drenowane przez rzekę Łydynię i jej dopływy. Warto zauważyć, że według badań modelowych ujęcia wód podziemnych pobierają wodę infiltrującą z rzek (głównie ujęcia w Regiminie i Gostkowie). Pod potrzeby perspektywiczne miasta Ciechanów w rejonie Regimina wyznaczono obszar zasobów wody o powierzchni 77 km². Odwierty zlokalizowano poza doliną rzeki Łydyni. Wielkość zasobów eksploatacyjnych ujęcia dokumentowana jest w wysokości 1.100 m³/h.

W rejonie północnym i północno-wschodnim gminy, wody podziemne rozpoznane zostały w utworach czwartorzędowych, w których na ogół występują dwa poziomy wodonośne. Pierwszy, przypowierzchniowy poziom o miąższości kilku metrów, występujący na głębokości kilku, rzadziej kilkunastu metrów narażony jest na skażenie zanieczyszczeniami z powierzchni. Zasadniczy poziom wodonośny występuje na głębokości kilkudziesięciu metrów, miejscami (np. w rejonie Kalisz – Przedwojewo i Zeńbok) na głębokości kilkunastu metrów pod powierzchnią terenu.

W rejonie ujęcia Kalisz – Przedwojewo stwierdzono występowanie trzech warstw piaszczystych. Przy czym miąższość warstwy ujętej do eksploatacji wynosi od 3,2 do 50,3 m. Jest ona dwudzielna – przedzielona gliną zwałową. Obie warstwy wskazują silną więź hydrauliczną i kontaktują się ze sobą przez okna hydrogeologiczne. Warstwa ta charakteryzuje się dobrymi parametrami: współczynnikiem filtracji do 0,001 m/sek i wydajnością pojedynczego otworu $> 100 \text{ m}^3/\text{h}$.

Zatwierdzone decyzją Wojewody Ciechanowskiego zasoby eksploatacyjne ujęcia Kalisz – Przedwojewo wynoszą $225 \text{ m}^3/\text{h}$. Zasoby te wykorzystywane są obecnie dla potrzeb miasta Ciechanów, natomiast zasoby rejonu Regimina w niewielkiej części wykorzystywane są na zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy Regimin.

Ujmowane warstwy wodonośne posiadają w większości dobrą lub średnią izolację od powierzchni. Dobra izolacja (utwory nieprzepuszczalne o miąższości pow. 10 m lub utwory półprzepuszczalne o miąższości pow. 20 m) występuje we wschodniej części gminy oraz w rejonie Karniewa, Jarlut i Kątek. Słaba izolacja gruntowa (utwory nieprzepuszczalne o miąższości poniżej 2 m oraz utwory półprzepuszczalne do 5 m miąższu) cechuje rejon ujęcia Kalisz – Przedwojewo.

Mało korzystne warunki panują w rejonie Kozdroje – Włosty, natomiast praktycznie bezwodny jest rejon Grzybowo – Targonie. Wody podziemne charakteryzują się zarówno swobodnym (wody gruntowe), jak i napiętym (wody wgłębne) lustrem wody. Swobodne zwierciadło wód gruntowych cechuje utwory przepuszczalne nie ograniczone od stropu występowaniem osadów nieprzepuszczalnych (gлина, iły).

Łączne zasoby eksploatacyjne na terenie gminy Regimin wynoszą wg. stanu na dzień 31.12.2008 roku $295 \text{ m}^3/\text{h}$.

Zestawienie tabelarycznie istniejących na terenie gminy ujęć w załączniku.

Jakość wód podziemnych

Brak jest aktualnych badań stanu czystości wód pierwszej warstwy wodonośnej zasialnej spływami powierzchniowymi a ujmowanej studniami kopanymi. Kiedyś zanieczyszczenie tej warstwy było znaczne (wysoka zawartość chlorków, siarczanów, azotanów i związków amonu). Stan bakteriologiczny również budził zastrzeżenia w wodach pierwszego poziomu, szczególnie na obszarach o płytkim występowaniu zwierciadła wody na terenach zabudowanych.

Natomiast użytkowa warstwa wodonośna charakteryzuje się dość dobrymi parametrami jakości wody.

Jakość wód podziemnych badana jest w systemie krajowym przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Jedną ze studni ujęcia miejskiego Kalisz-Przedwojewo,

oznaczona w krajowej sieci monitoringu numerem 910 i określona symbolem Ciechanów S-2, objęta jest badaniem w ramach sieci krajowej PIG. Otwór studzienny zlokalizowany jest na obszarze GZWP 219.

Od 2002 roku do 2007 r. stan czystości wody w badanej studni nie uległ zmianie.

Wg dokonanej oceny jakości wód podziemnych zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobów oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896), które wprowadziło 5 klas jakości wody:

- Klasa I – wody o bardzo dobrej jakości,
 - Klasa II – wody o dobrej jakości,
 - Klasa III – wody zadowalającej jakości,
 - Klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
 - Klasa V – wody złej jakości -
- uznaje się, że dobrą jakością charakteryzują się wody klasy I, II i III.

Zasada zaliczania wód do odpowiedniej klasy polega na dopuszczeniu przekroczenia wartości granicznych nie więcej niż trzech wskaźników z wyjątkiem wskaźników o charakterze toksycznym.

Otwór	Stwierdzona klasa czystości					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ciechanów nr 910	III	III	III	III	III	III
Wskaźnik w IV klasie	Fe	Fe	Fe	Fe	Fe	Fe

Klasyfikacja wód podziemnych badanych w monitoringu diagnostycznym PIG.

Wymagania określone dla wody do picia przekraczają stężenia żelaza i manganu, co pogarsza jej walory smakowe i estetyczne. Badana woda zalicza się do III klasy czystości wód (do wód o zadowalającej jakości) ze względu na wysoką, występującą w IV klasie zawartość żelaza.

Badania wody z ujęć zlokalizowanych na terenie gminy wykonywane w ramach monitoringu kontrolnego, wynikającego z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29.03.2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia (Dz.U. Nr 61, poz. 417), wskazują, że są to wody dobrej jakości, średnio twarde.

Zawierają jednak ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu i wymagają uzdatnienia. Pochodzenie ww. zanieczyszczeń jest naturalne związane z budowa warstwy wodonośnej.

Wody powierzchniowe

Gmina Regimin położona jest w dolinie rzeki Łydyni. Obszar gminy jest w prawie 90 % odwadniany przez rzekę Łydynię wraz z jej dopływem rzeką Pławnicą. Niewielki fragment północno-zachodni odwadniany jest przez Czerwienicę, a północno-wschodni obszar przez Sonę Zachodnią. Południowo-zachodnie obrzeża gminy odwadniane są przez rzeki Rosicę i Wisiołkę.

Rzeka Łydynia jest lewobrzeżnym dopływem Wkry IV rzędu. Bierze początek w powiecie mławskim w pobliżu m. Budy Garwolińskie w obszarze Zieluńsko – Rzęgnowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Uchodzi do Wkry w powiecie płońskim 1,5 km na południe od m. Gutarzewo w Krośnicko – Kosmowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Całkowita jej długość wynosi 75,1 km, a powierzchnia zlewni 697,9 km². Niemal środkowy odcinek rzeki w granicach miasta Ciechanów ma 7,8 km długości. Powyżej Ciechanowa, na odcinku Krośnice - Lekowo Łydynia przepływa przez Krośnicko – Kosmowski Obszar Chronionego Krajobrazu.

W obszarze źródłowym rzeka posiada zatorfioną i zabagnioną zlewnię. Od Dunajczyka płynie szeroką doliną, jej zlewnia jest prawie bezleśna poza jednym większym kompleksem w zachodniej części. Na teren gminy wpływa z terenu gminy Stupsk w km 46+400 z kierunku północno-zachodniego przyjmując wody lewobrzeżnego dopływu – Czerwienicy. Na odcinku 2,55 km rzeka jest granicą gmin Stupsk i Regimin. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 12,55 km. Dolina Łydyni na odcinku Krośnice – Kargoszyn jest wąska (od 150 do 800 m), a po jej obu stronach wznoszą się kilkumetrowe stoki wysoczyzny. Szczególnie uwidocznione wcięcie doliny znajduje się na odcinku od Lekowa do Regimina. Kształt zlewni jest zwarty. Łydynia dzieli zlewnię niesymetrycznie. Płynie ona zdecydowanie bliżej wschodniej granicy zlewni.

Rzekę Łydynię i jej zlewnię zaliczono w obecnym ich stanie zagospodarowania do zagrożonych deficytem wód powierzchniowych. Za kryterium przyjęto przy tym zasadę, że niedobory wody występują w zlewniach zamkniętych przekrojami, w których przepływ biologiczny (w profilu Regimin $Q_{\text{biolog.}} \sim 0,4 \text{ m}^3/\text{s}$) jest większy od przepływu średniego niskiego. Dla przekroju Regimin nie ma możliwości zaspokojenia dodatkowych potrzeb wodnych (nawodnienia, zasilanie wgłębne) bez budowy zbiornika.

Koryto rzeki Łydyni jest uregulowane na całej długości i rozszerza się od 10 m w rejonie Klic do około 15 m na terenie miejscowości Regimin. Średnia głębokość koryta wynosi od 1,5 do 3,0 m, a napełnienie od 0,4 do 1,0 m. W czasie regulacji (na przełomie lat 50/60 –tych) rzeki wykonano stopnie, bystrotoki umożliwiające szybki odpływ wód. Zlikwidowano starorzecza i zakola, co znacznie zubożyło biotopy.

Rzeka Łydynia w Klicach

System melioracyjny w dolinie Łydyni składa się z niesystematycznej sieci rowów odwadniających - nawadniających. Brak systematycznej konserwacji, osiadanie torfu i dekapitalizacja systemu spowodowały, że rowy działają lokalnie.

Na rzece na wysokości wsi Klice i Targonie wykonano do nawodnień użytków zielonych jazy piętrzące. Po kolejnym remoncie w 2006 roku jazy w Targoniach i w Klicach są w dobrym stanie i prowadzone są na nich piętrzenia. Rzeka okresowo zalewa dolinę. Przy średnich i niskich stanach działa drenująco, a melioracje przyspieszają odpływ wód ze zlewni. Niskie stany wody układają się od 1,5 do 2,5 m poniżej dna doliny.

Przepływy charakterystyczne Łydyni w profilu Regimin przedstawiają się następująco:

przepływ średni roczny SQ	1,18 m ³ /s
średni minimalny z wielolecia SNQ	0,21 m ³ /s
przepływ biologiczny Q _{biolog.}	~ 0,40 m ³ /s
Q 1 %	45,20 m ³ /s
Q 3 %	37,10 m ³ /s
Q 50 %	14,30 m ³ /s.

Stan czystości rzeki nie jest objęty systematycznym monitoringiem prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. Zgodnie z podziałem na

jednolite części wód powierzchniowych od 2006 roku rzeka badana jest w ramach monitoringu regionalnego tylko w Gutarzewie.

W ramach monitoringu w 2004 r. na rzece Łydyni wykonano badania w 3 punktach pomiarowo-kontrolnych, tj. w Gostkowie (powyżej miasta), Grabówcu (gm. Ojrzeń) i Gutarzewie (gm. Sochocin). We wszystkich tych punktach wody rzeki Łydyni zaliczono do IV klasy (wody o niezadowalającej jakości) zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284).

Klasyfikacja wód pokrywa się z obecnie obowiązującym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Wskaźniki fizyczne, z wyjątkiem barwy wykazującej IV klasę czystości, odpowiadały najczęściej wymaganiom I klasy.

Ilość substancji organicznych określana w oparciu o stężenia wskaźników tlenochłonnych (ChZT-Mn, ChZT-Cr) odpowiadała IV klasie czystości. Stężenia BZT₅ w Gostkowie odpowiadało II klasie. Ogólny węgiel organiczny wystąpił w V klasie wód złej jakości.

Stężenia substancji biogennych wpływały na zaliczenie rzeki na omawianym odcinku powyżej Gostkowa do IV klasy czystości.

W grupie wskaźników tylko amoniak występował w stężeniach I klasy czystości, azotyny zawierały się w granicach III klasy. Natomiast azotany, których głównym źródłem są ścieki bądź spływy powierzchniowe, wystąpiły w IV klasie czystości. Zawartość fosforu ogólnego mieściła się II klasie a fosforany utrzymywały się w III klasie.

Stan sanitarny rzeki był niezadowalający i został zakwalifikowany do IV klasy czystości.

Jakość wód rzeki Łydyni na podstawie oceny bezpośredniej stężeń średnich rocznych wybranych wskaźników (badania z 2004 r.).

Wskaźnik	Łydynia ppk Gostków	
	stężenie	klasa
Tlen rozpuszczony mgO ₂ /l	10,23	I
BZT ₅ mgO ₂ /l	1,62	III
ChZT-Mn mgO ₂ /l	7,28	III
ChZT-Cr	21,53	III

mgO ₂ /l		
ogólny węgiel org. mgC/l	8,57	V
azot ogólny mgN/l	4,07	II
azotany mgNO ₃ /l	13,40	II
fosforany mgPO ₄ /l	0,37	III
fosfor ogólny mgP/l	0,21	II
zawiesiny ogólne mg/l	8,83	I
b. coli fek. w 100 ml	1413	IV

Rzeka Czerwienica jest lewobrzeżnym dopływem Łydyni i uchodzi do niej w km 46 + 400. Od ujścia do km 3+00 jest rzeką stanowiącą północno-zachodnią granicę gminy Regimin. Całkowita powierzchnia zlewni wynosi 32,3 km². W dolnym odcinku na długości około 1,4 km jest uregulowana. Powierzchnia zlewni w dolnym i środkowym odcinku stanowi płaszczyznę o niewielkim spadku.

Przepływy charakterystyczne przy ujściu do Łydyni są następujące:

- przepływ średni roczny SQ 0,132 m³/s
- przepływ średni niski SNQ 0,065 m³/s.

Rzeka Pławnica – jest lewobrzeżnym dopływem Łydyni uchodzącym do niej w km 35+550. Całkowita długość rzeki wynosi 9,8 km, w tym na terenie gminy Regimin znajduje się odcinek o długości 5,9 km od źródeł do km 3+900. Obszarem źródłowym są grunty wsi Stawy.

W 1977 r. wykonano na zlecenie Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Ciechanowie projekt regulacji rzeki oraz melioracji obejmujących m. in. grunty wsi Niestum, Kalisz, Szulmierz pod nazwą "Pławnica" zadanie I. Wykonano regulację rzeki na odcinku 2,9 km tj. od km 5 + 500 do 8 + 400, pozostała część rzeki jest nieuregulowana.

Przy dalszej ewentualnej regulacji rzeki oraz przeprowadzeniu melioracji tych terenów należy mieć na uwadze fakt, że obszar ten znajduje się w zasięgu oddziaływania ujęcia Kalisz-Przedwojewo, co oznacza, że w dość odległej perspektywie mogą się nałożyć skutki poboru obniżenia zwierciadła wód gruntowych z przyspieszonym odpływem wód wywołanych zdrenowaniem gruntów. Nałożenie się tych działań może doprowadzić do stepowania gruntów. Należy zatem przewidzieć zabudowę hydrotechniczną rzeki pozwalającą na regulację odpływu lub zrezygnować z jej regulacji.

Północno-wschodnia i wschodnia część gminy niewielkim fragmentem odwadniana jest przez rzekę **Sonę Zachodnią**, której obszarem źródłowym są grunty na zachód od wsi Kotermań. Na odcinku od źródeł w km 22+850 do km 19+050 Sona płynie przez teren gminy Regimin. Na całym odcinku rzeka jest uregulowana. W górnym odcinku rzeka prowadzi wody okresowo.

Jakość wód rzeki, oceniona w 2007 r. przez WIOŚ w oparciu o percentyl 90, mieści się w granicach V klasy czystości a w poszczególnych grupach wskaźników przedstawiała się następująco:

Wskaźniki fizyczne, poza barwą wykazującą IV klasę czystości, odpowiadały najczęściej wymaganiom I klasy tj. wód bardzo dobrej jakości.

Ilość substancji organicznych określana w oparciu o stężenia tlenu rozpuszczonego w ppk Gołotczyzna pozostawała w III klasie wód zadawalającej jakości, a w 2 ppk (Ciemniewko i Łopacin) - w V klasie wód złej jakości. Również w IV klasie czystości wystąpiły we wszystkich ppk stężenia ChZT-Cr i badane tylko w ppk Gołotczyzna ChZT-Mn. Stężenia BZT₅ mieściły się w granicach III i IV (ppk Łopacin) klasy, stężenia ogólnego węgla organicznego w III lub IV (ppk Ciemniewko) klasie.

Stężenia substancji biogennych wpływały na zaliczenie rzeki na omawianym odcinku do V klasy czystości, o czym decydowała głównie zawartość azotanów i azotu ogólnego. Natomiast stężenia fosforanów i fosforu ogólnego wahały się w granicach wartości z przedziału od II do V klasy czystości.

Zlewnia ze względu na rolniczy charakter użytkowania jest zagrożona nadmiernym dopływem związków azotu ze źródeł rolniczych.

W rolniczym użytkowaniu gleb zdecydowanie przeważają grunty orne i to ich uprawa powoduje przedostawanie się do wód podczas opadów związków azotu i fosforu, erozyjnie wynoszonych z gleby. W pozostałym czasie wody narażone są na spływy gruntowe rozpuszczonych związków azotu.

Przy znacznym zmeliorowaniu gruntów ok. 40 %, a taki występuje w gminie, odpływ powierzchniowy wód ze zlewni jest przyspieszony, co przy glebach ciężkich powoduje szybsze wymywanie związków azotu i fosforu.

Nadmiar związków biogennych w wodzie jest powodem pogłębiania się procesu eutrofizacji prowadzącego do wtórnego zanieczyszczenia wód. Obszar zlewni rzek Sony Wschodniej i Zachodniej szczególnie narażony na odpływ azotu ze źródeł rolniczych obrazuje załączona mapa.

Zgodnie z programem działań mającym na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, opracowanym przez Dyrektora RZGW w Warszawie na okres 4 lat (1.05.2004 r. – 30.04.2008 r.), prowadzone są na tym terenie m.in. coroczne badania

jakości wód Sony i Dopływu spod Przedwojewa (Sony Zachodniej) oraz kontrole gospodarstw. Na terenie gminy programem objęto 37 gospodarstw. Skontrolowano większość gospodarstw objętych programem, przy czym w 2007 roku WIOŚ Warszawa Delegatura w Ciechanowie przeprowadził kontrolę w 13 gospodarstwach na terenie gminy.

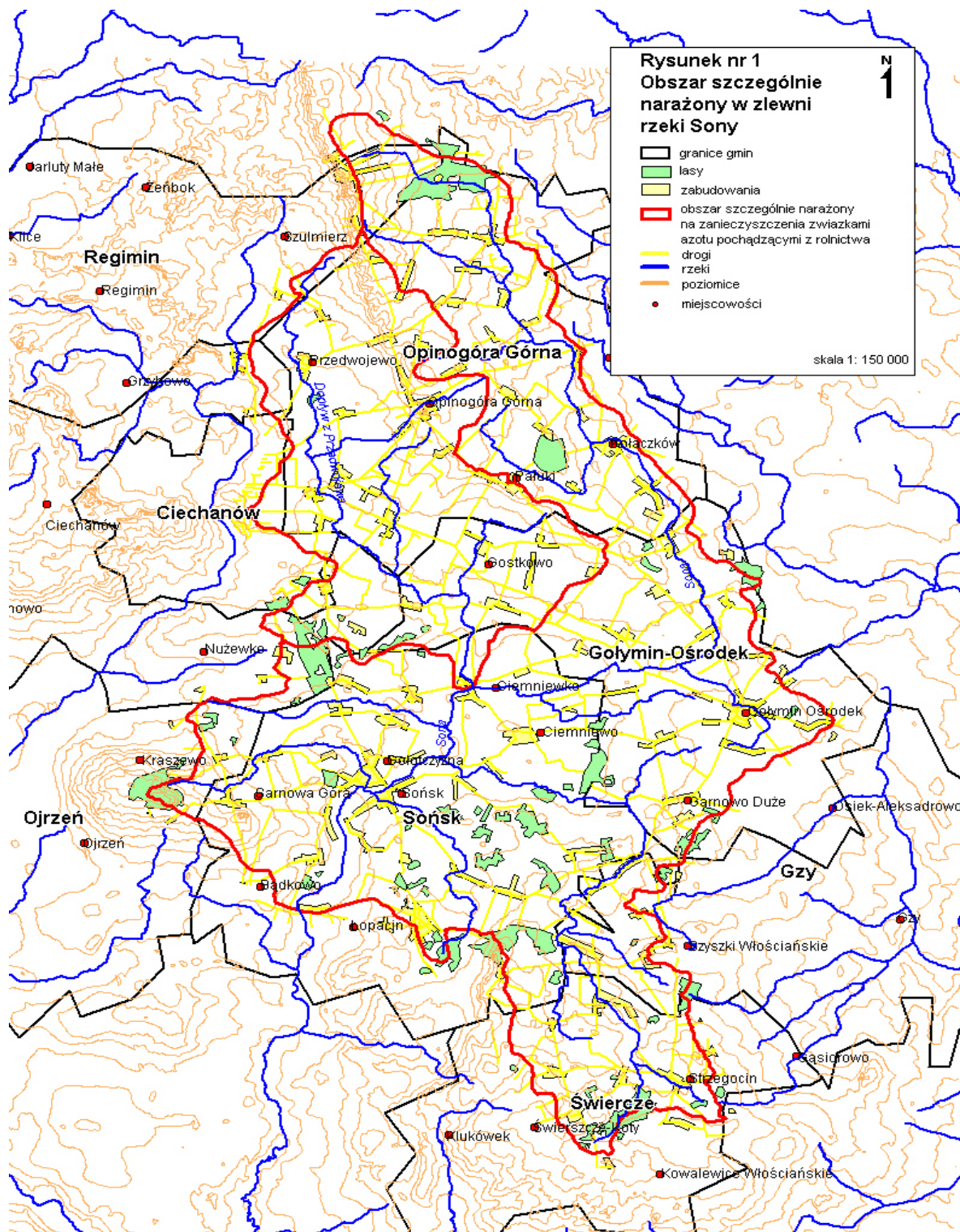
Kontroli podlegała m.in. dokumentacja do prowadzenia której prowadzący gospodarstwo jest zobowiązany, sposób gospodarowania nawozami mineralnymi i naturalnymi, pasz soczystych oraz zagadnienia z zakresu przestrzegania przepisów ochrony środowiska dotyczące:

- gospodarki wodnej (źródła poboru wody),
- ochrony wód (źródła powstawania ścieków, sposób gromadzenia ścieków, sposób unieszkodliwiania ścieków, umowa z odbiorcą ścieków),
- ochrony powietrza – (zgłoszenie instalacji do chowu zwierząt z art. 152 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- gospodarki odpadami,
- azbestu.

W większości gospodarstw stwierdzono, że obornik przechowywano na płytach gnojowych, w kilku bezpośrednio na powierzchni ziemi. W 15% gospodarstwach kiszonki z pasz soczystych przechowywane były w silosach, w pozostałych - bezpośrednio na powierzchni ziemi. Nie stwierdzono przekroczeń w stosowaniu dawek nawozowych.

W ocenie WIOŚ po upływie 4-letniego okresu obowiązywania Programu nie stwierdzono poprawy jakości wód rzek w tym obszarze. Wysokie stężenia powyżej 40 mg NO₃/l stanowiły ok. 30% wszystkich zmierzonych wartości stężeń azotanów. Najwyższe wartości stwierdzono zwłaszcza w ostatnich dwóch latach badań. Największy wpływ na uzyskiwane wyniki, poza oddziaływaniem rolniczego charakteru tego terenu, miały także warunki meteorologiczne panujące w ostatnich latach (długie okresy braku wegetacji roślin, gwałtowne spływy wód roztopowych, intensywne opady).

Pozytywnym efektem będącym zbiegiem wymogów unijnych w stosunku do gospodarstw rolnych i działań wynikających z Programu było wybudowanie w tym okresie na terenie gminy conajmniej 200 płyt obornikowych ze zbiornikami na odcieki gnojówki.

Melioracje - na obszarze gminy zmeliorowanych zostało 3 079 ha użytków rolnych, w tym 2 078 ha gruntów ornych i 1 001 ha użytków zielonych. Stopień zaspokojenia potrzeb wynosi 43,7 % (w tym na gruntach ornych 36,3% i na użytkach zielonych – 75,9%) i jest najniższy na terenie powiatu ciechanowskiego.

Stan urządzeń melioracyjnych ulega jednak postępującej degradacji. Znaczna ich część wykonana została w okresie przedwojennym, zaś te zbudowane w latach późniejszych nie są dostatecznie konserwowane i naprawiane. Szczególnie niepokojący jest

stan rowów melioracyjnych, z których znaczna część uległa zamuleniu, zakrzaczeniu i często zniwelowaniu.

Najgęstsza sieć rowów melioracyjnych występuje na obszarze użytków Jarluty Małe–Jarluty Duże–Klice– Kątki, gdzie zmeliorowano duże tereny o charakterze podmokłym („Kostrzyń I” i „Kostrzyń II”) i przekształcono je w dobrej jakości łąki i pastwiska. Najgorszy stan urządzeń melioracyjnych występuje na terenach, gdzie za konserwację, utrzymanie i budowę nowych urządzeń odpowiadają sami właściciele gruntów.

4.2. Zasoby przyrodnicze

Obszary chronionego krajobrazu

Teren gminy Regimin został włączony w system obszarów chronionego krajobrazu z wyjątkiem fragmentów terenów w północnej i południowej części gminy. Na terenie gminy łączą się Krośnicko-Kosmowski obejmujący powierzchnię 7.021,1 ha i Nadwkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu na powierzchni 1.825,8 ha. Łącznie obszar chronionego krajobrazu zajmuje powierzchnię 8.846,9 ha , co stanowi 79,6 % powierzchni gminy (przy 37 % powierzchni chronionego krajobrazu dla powiatu ciechanowskiego).

Obszary chronionego krajobrazu zostały ustanowione rozporządzeniem Nr 21 i 24 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Krośnicko-Kosmowskiego i w sprawie Nadwkrzańskiego obszaru chronionego krajobrazu.

O włączeniu tego terenu do obszaru chronionego zadecydowały szczególne walory przyrodniczo – krajobrazowe.

Na terenie gminy przeważa rzeźba niskopagórkowata o deniwelacjach 5 – 10 m. Występuje ona w części zachodniej, środkowej i północnej, w pozostałej części gminy panuje rzeźba płaskorówninna o wysokości względnej nie przekraczającej 3 m, która jest charakterystyczna dla doliny Łydyny w północno-zachodniej i środkowo-południowej części gminy.

Rzeźba terenu zbliżona do równiennej we wschodniej części gminy rozdzielona jest przebiegającą Krawędzią Opinogórką o wysokości 20 – 30 m. Obszar na zachód od krawędzi opada ku rzece Pławnicy, a leżący po przeciwnej stronie w kierunku wschodnim.

Krajobrazy gminy
Regimin

Rezerwaty przyrody - na terenie gminy Regimin znajdują się dwa rezerwaty przyrody. Obydwa są rezerwatami leśnymi.

Rezerwat „Modła” – utworzony został zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 19 kwietnia 1979 r. na powierzchni 9,36 ha. Rezerwat położony jest na terenie Nadleśnictwa Ciechanów, Leśnictwa Lekowo, we wsi Modła. Został utworzony dla zachowania i ochrony fragmentu starodrzewu sosnowo-dębowego oraz miejsca lęgowego bociana czarnego. Prawie całą powierzchnię rezerwatu zajmują drzewostany z panującym dębem bezszypułkowym w wieku około 160 – 200 lat. Sosna stanowi tu tylko domieszkę.

Rezerwat „Lekowo” – utworzony został zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 19 kwietnia 1979 r. na powierzchni 5,31 ha. Nazwa rezerwatu „Lekowo” jest jednocześnie nazwą uroczyska leśnego, w którym położony jest rezerwat. Obejmuje on niewielki fragment starodrzewu dębowego – pochodzenia naturalnego położonego na terenie Leśnictwa Lekowo, Nadleśnictwa Ciechanów. Obszar rezerwatu znajduje się na gruntach wsi Pniewo – Czeruchy. Całą powierzchnię rezerwatu zajmuje drzewostan z

panującym dębem bezszypułkowym w wieku 160 – 200 lat i domieszką sosny o podobnym wieku.

Pomniki przyrody - ciekawe pojedyncze obiekty przyrody żywej i nieożywionej znajdujące się na terenie gminy obejmowane są ochroną. Zostały ustanowione rozporządzeniem Nr 34 Wojewody Mazowieckiego z dnia 18 sierpnia 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody położonych na terenie powiatu ciechanowskiego (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 152, poz. 5332) .

Wykaz pomników przyrody

L.p.	Numer wg rozporz	Miejsowość	Lokalizacja	Rodzaj pomnika	Opis	Obwód/wys. drzew i głązów
1.	77	Grzybowo	Dz. nr ew. 209	Drzewo	Grab pospolity	ob.263 cm wys.17 m
2.	78	Jarluty Małe	Dz. nr ew. 411/2, teren parku zach. część obiektu	Grupa drzew 3 szt.	Jesion wyniosły	ob.275;300; 306 cm wys.20 m
3.	79	Jarluty Małe	Dz. nr ew. 411/2, teren parku połud. część obiektu	Drzewo	Lipa drobnolistna	ob.286 cm wys.19 m
4.	80	Jarluty Małe	Dz. nr ew. 411/2, teren parku wsch. część obiektu	Drzewo	Dąb szypułkowy	ob.306 cm wys.19 m
5.	81	Jarluty Małe	Dz. nr ew. 411/2, teren parku wsch. część obiektu	Drzewo	Jesion wyniosły	ob.320 cm wys.20 m
6.	82	Klice	Dz. nr ew. 314/36, teren parku	Grupa drzew aleja 98 szt.	Grab pospolity	ob.63-255 cm wys.14 m
7.	83	Klice	Nadleśn. C-ów, Leśn. Szulmierz, oddz.32b(68a) przy drodze z Klic do Krośnic, skraj drzewostanu w sąsiedztwie rz. Łydyni	Drzewo	Dąb szypułkowy	ob.320 cm wys.19 m
8.	84	Klin	Nadleśn. C-ów, Uroczysko Lekowo, oddz.163f, w pobliżu osady leśn. Klin, w sąsiedz. pomnika ku pamięci Adama Rzewuskiego	Drzewo	Dąb szypułkowy	ob.270 cm wys.30 m
9.	85	Lipa	Teren parku, dz. nr ew. 90/1	Grupa drzew aleja 55 szt.	Lipa drobnolistna	ob.100-330 cm wys.17 m
10.				Grupa drzew aleja 215 szt.	Grab pospolity	ob.32-110 cm wys.11 m
11.	86	Pawłowo	Dz. nr ew. 47/9 teren parku po prawej str. szosy C-ów – Strzegowo, po prawej str. obiektu	Drzewo	Klon pospolity	ob.360 cm wys.18 m
12.	87	Pawłowo	Dz. nr ew. 47/9 park podworski, połd-zach. część parku	Grupa drzew	Kasztanowiec biały 2 szt	ob.362; 330 cm wys. 22; 24 m
13.					Lipa drobnolistna	ob.330 cm wys.28 m
14.	88	Pniewo Czeruchy-Modła	Nadleśn. C-ów, Uroczysko Lekowo, oddz.163c, w pobliżu osady leśn. Klin	Grupa drzew pow. 2,29 ha	drzewostan sosnowo-dębowy	ob.180-205 cm 181-338 cm
15.	89	Pniewo Czeruchy-Modła	Nadleśn. C-ów, Uroczysko Lekowo, oddz.163f, w sąsiedz. kamienia poświęc. pamięci Adama	Drzewo	Dąb szypułkowy	ob.320 cm wys.19 m

			Rzewuskiego			
16.	90	Szulmierz	Dz. nr ew. 201 teren parku	Grupa drzew 2 szt	Lipa drobnolistna	ob.330; 345 cm wys.22 m
17.	91	Zeńbok	Dz. nr ew. 421 teren parku podworskiego nad stawem	Drzewo	Jesion wyniosły	ob. 425 cm wys. 19 m
18.	92	Zeńbok	Dz. nr ew. 421 teren parku podworskiego część centralna	Drzewo	Modrzew europejski	ob. 245 cm wys. 21 m
19.	93		Nadleśn. C-ów, Leśn. Lekowo, oddz.107 (147a)	Głaz narzutowy	„Żółw”	ob.1075 cm wys. 1,4 m

Lasy wodochronne - lasy ochronne w gminie Regimin położone są w Nadleśnictwie Ciechanów, Leśnictwie Szulmierz, w północno – zachodniej części gminy. Są to lasy, których obszar i funkcja zostały określone zarządzeniem nr 85 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 09.11. 1993 roku. Ich występowanie na terenie gminy jest ściśle związane z jej położeniem w zasięgu głównego Zbiornika Wód Podziemnych Górnej Łydyni. Ich główne skupisko znajduje się w okolicach wsi Jarluty Małe, Jarluty Duże i Klice.

Poza ww. formami objętymi ochroną przyrody w gminie istnieje lokalny system ekologiczny – tworzony przez:

- *las i zadrzewienia*: na terenie gminy występują dwa skupiska terenów biologicznie aktywnych, kształtujące środowisko przyrodnicze: na zachodzie Las Lekowski i kompleks trwałych użytków zielonych Klice–Kątki–Jarluty oraz w części środkowo – wschodniej kompleksy łąk i lasów z rejonu Karniewo–Szulmierz, powiązanych z doliną rzeki Łydyni.

Na obszarze gminy tereny lasów i zadrzewień zajmują 2.557 ha, co stanowi 23,0 % jej powierzchni. Stawia to gminę w czołówce gmin powiatu ciechanowskiego, dla którego średnia wynosi jedynie 15,6 %.

Przeważająca część lasów pozostaje w zarządzie Nadleśnictwa Ciechanów (ok. 75 %). Lasy prywatne obejmują rozdrobnione zalesienia oraz fragmenty większych kompleksów, głównie na obrzeżach lasów państwowych.

Dominującym typem siedliskowym jest bór świeży, bór mieszany świeży oraz las mieszany świeży. W dolinie rzeki Łydyni oraz obniżeniach terenu skupiają się siedliska podmokłe i bagienne.

Wśród drzewostanów dominują drzewostany sosnowe (ok. 75%). Gatunkami uzupełniającymi są: olsza (9%), brzoza (8%), dąb (4%) i świerk (1%). Pozostałe gatunki drzew stanowią znikomy procent całości drzewostanu.

W lasach na terenie gminy Regimin, spotkać można ciekawe okazy roślinności, w tym także objęte ścisłą ochroną. Rezerwat „Lekowo” jest obszarem występowania rzadko spotykanej lilii złotogłów. Częściej spotkać można częściowo chronione: pierwiosnkę lekarską, konwalie majową i kruszynę pospolitą. Ścisłą ochroną objęte są również występujące na terenie gminy grzyby: sromotnik bezwstydnny i szmaciak gałęzisty. Elementem charakterystycznym krajobrazu gminy, powodującym jego urozmaicenie są zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne. Często są to wyjątkowe okazy drzew i krzewów – grusze polne, dzikie jabłonie i śliwy, głogi, krzewy jeżyn, tarnina, dzika róża, które nie tylko upiększają krajobraz, ale są też ostoją i schronieniem dla wielu gatunków zwierząt. Ze względu na likwidację miedz i scalenia gruntów zadrzewienia te w szybkim tempie są likwidowane i niszczone.

Parki zabytkowe: są niewątpliwie cennymi pod względem przyrodniczym i kulturowym obiektami. Pozostają pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W swojej pierwotnej wersji były to często założenia parkowe, w skład których wchodziły także kompleksy stawów, alei dojazdowych oraz sadów i klombów. Ich wyjątkowo liczne występowanie na terenie gminy Regimin spowodowane było wyjątkowo dużą, jak na Północne Mazowsze ilością ziemiańskich dworów i majątków.

L.p.	Miejscowość	Powierzchnia (ha)	Charakterystyka	Nr rej. zabytków
1.	Jarluty Małe	5,50	Park podworski pochodzący z II połowy XIX wieku	376/95
2.	Lipa	8,70	Park podworski z systemem stawów pochodzący z przełomu XIX i XX wieku	377/95
3.	Szulmierz	2,80	Park podworski krajobrazowy oraz aleja dojazdowa z II poł. XIX wieku	242/80
4.	Zeńbok	3,90	Park podworski z systemem stawów pochodzący z II poł. XIX wieku	378/95
5.	Klice		Park i ogród podworski z przełomu XIX i XX wieku	2197/06
6.	Koziczyn	4,10	Pozostałości parku i sadu podworskiego z przełomu XIX I XX wieku	2196/06
7.	Pawłowo		Park podworski pochodzący z XIX wieku o charakterze krajobrazowym	427/98

Nie objęte ochroną konserwatorską, ale także cenne pod wieloma względami, są parki podworskie w Karniewie (5,5 ha), Lekowie (7,3 ha) oraz park wiejski w Grzybowie (2,51 ha). Są to zespoły cennej, wielogatunkowej roślinności drzewiastej.

Ze względu na brak bieżącej konserwacji oraz opieki parki ulegają pogłębiającej się degradacji i zniszczeniu. W wyniku zarastania przez dziką roślinność tracą one swój charakter oraz zatarciu ulega ich pierwotne założenia i kompozycja. Istotnym powodem degradacji była także działalność człowieka polegająca na wycince wielu okazów drzew.

Teren gminy Regimin znajduje się poza istniejącymi i planowanymi do utworzenia obszarami europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000.

4.3. Powierzchnia ziemi

Gleby

Na terenie gminy Regimin gleby wykazują duże zróżnicowanie pod względem typów, jak i kompleksów przydatności rolniczej.

Obszar w północno – wschodniej części gminy (Radomka, Koziczyn, Lipa), gdzie dominują czarne ziemie właściwe, gleby brunatne właściwe i wylugowane, stanowi rozległy i dość jednorodny kompleks gleb urodzajnych. Są to gleby zwarte o składzie mechanicznym pyłów, ilów, glin ciężkich i lekkich oraz piasków gliniastych.

Drugi rejon bardzo urodzajnych gleb położony jest w południowej i środkowo – zachodniej części gminy (Lekowo, Lekówiec, Pawłowo, Grzybowo oraz częściowo Klice i Kliczki).

Występują tu gleby w większości o składzie mechanicznym glin lekkich i piasku gliniastego na podłożu glin średnich lub ciężkich.

Pod względem własności fizycznych gleby obu rejonów są słabo przepuszczalne, o głębokim poziomie próchnicznym i zasobne w składniki pokarmowe. Pod wyglądem przydatności rolniczej są one zaliczane do kompleksu 1-pszennego bardzo dobrego, 2-pszennego dobrego i 4-żytniego bardzo dobrego oraz miejscowo 8-zbożowo–pastewnego mocnego. Są szczególnie przydatne pod uprawy roślin o bardzo dużych wymaganiach (pszenica, buraki cukrowe, koniczyna, warzywa).

W rejonach wsi: Pniewo Wielkie, Jarluty Duże, Jarluty Małe oraz Szulmierz, Targonie, Karniewo i Trzcianka przeważają gleby słabe jakościowo, typu brunatnych wylugowanych i kwaśnych, o składzie mechanicznym – piaski lub piaski słabo gliniaste podścielone na głębokości ok. 1 m piaskiem. Są to gleby ubogie w składniki pokarmowe i z reguły trwale zbyt suche.

Pod względem przydatności rolniczej zaliczane są głównie do kompleksu 6-go (żytnio – ziemniaczany) i 7-go (żytni bardzo dobry). Do głównych upraw należą tutaj: ziemniaki, żyto, łubin, a w miejscach korzystniej uwilgotnionych – owies i warzywa.

Użytki zielone w większości należą do bardzo urodzajnych (głównie kompleks 2z) o glebach mineralnych, mułowo-torfowych, murszowych i torfowych. Najbardziej urodzajne łąki i pastwiska występują w zachodniej części gminy (rejon wsi Klice, Kątki, Karniewo). Trwałe użytki zielone występujące w rejonie wsi Trzcianka, Kozdroje, Jarluty Duże oraz Jarluty Małe zaliczane są do słabych jakościowo.

Bonitacja gruntów :

Klasa bonitacyjna	Grunty orne (%)	Użytki zielone (%)
II	1,0	-
III a	18,0	17,5
III b	19,8	-
IV a	20,5	50,9
IV b	11,6	-
V	20,6	26,4
VI	7,2	5,2
VIZ	0,4	0,0
Razem:	55,7	14,5

Ogółem użytki rolne na terenie gminy Regimin stanowią 69 % powierzchni gminy.

Gleby chronione występują kilkoma kompleksami we wschodniej części gminy oraz w większej ilości od jej centralnej części do południowej granicy gminy.

Na podstawie „Warunków przyrodniczych produkcji rolnej woj. ciechanowskiego” opracowanej przez IUNG Puławy w 1990 r. na terenie gminy Regimin gleby scharakteryzowano jak poniżej:

odczyn gleb kształtuje się następująco:

pH do 5,5 49 % gleb (średnia w woj. 58 %)

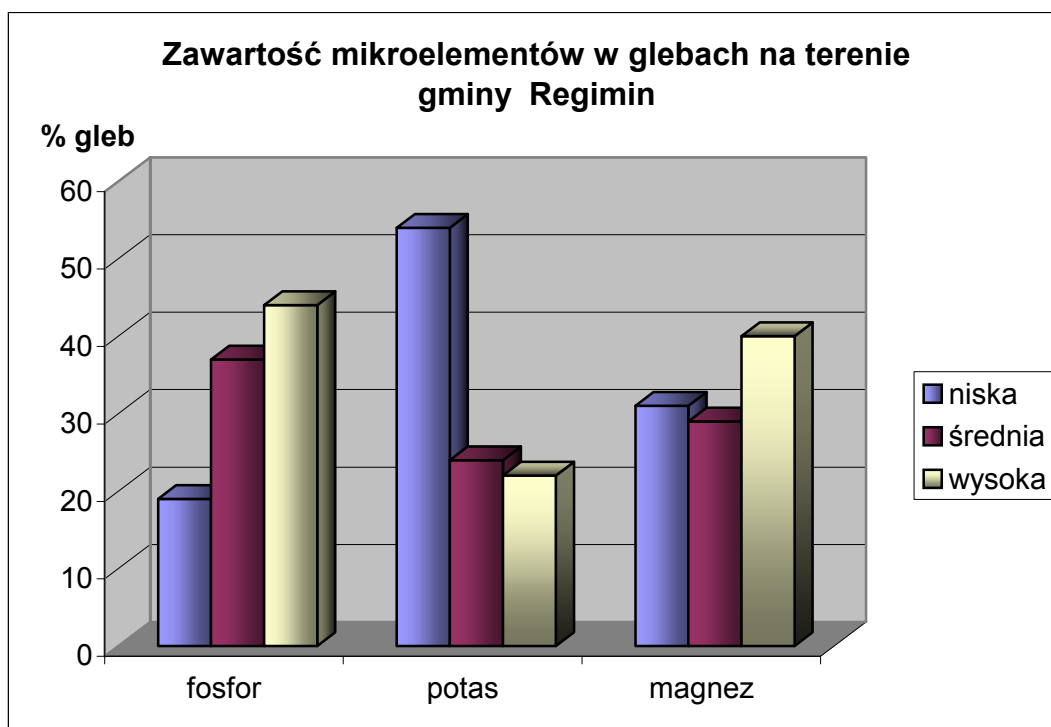
5,6 - 6,5 pH 30 % gleb (26 %)

powyżej 6,5 pH 21 % gleb (16 %)

co oznacza, że konieczne jest wapnowanie na powierzchni 34 % gruntów, wskazane na 31 % powierzchni, a ograniczone na 35 % powierzchni gruntów;

zasobność gleb w poszczególne makroelementy przedstawia się następująco:

Zasobność	Fosfor	Potas	Magnez
Niska	19	54	31
Średnia	37	24	29
Wysoka	44	22	40

Zasoby surowców naturalnych

Na terenie gminy Regimin nie występują udokumentowane złoża surowców mineralnych. Gmina posiada charakter typowo rolniczy, z kompleksami gleb ochronnych w części wschodniej i środkowo-południowej. W większości teren gminy znajduje się w granicach chronionego krajobrazu oraz w strefie podwyższonej ochrony wód podziemnych (OWO), co nie daje możliwości podjęcia eksploatacji surowców mineralnych.

Na terenie gminy nie występują złoża surowców mineralnych o zasobach udokumentowanych. Prace poszukiwawcze kruszywa naturalnego prowadzone w latach 80-tych w rejonie ozu Leśniewskiego w zachodniej części gminy i w obrębie form czołowo-morenowych w zachodniej części gminy nie dały wyników pozytywnych.

Nie prowadzi się tu także eksploatacji surowców ilastych. W latach 70-tych w północno-wschodniej części gminy w Lipie produkowano cegłę paloną z gliny zwałowej i iłów warwowych na potrzeby lokalne. Produkcja została zaniechana z uwagi na zmienny surowiec i jego silne zamarglenie.

Udokumentowano natomiast w gminie jeden rejon występowania torfowisk ze stwierdzonymi bilansowymi zasobami torfu (w kategorii C₂) leżący częściowo na terenie gminy Ciechanów. Rejon ten o nazwie Jarluty – Szulmierz – Niestum posiada udokumentowane 10,8 tys. m³ bilansowych zasobów torfu.

Poza tym na obszarze gminy znajdują się torfowiska Ciechanów – Krośnice położone w większej części na terenie gminy Ciechanów. Torfowiska zgodnie z dokumentacją przeznaczone są do zagospodarowania rolniczego, głównie jako użytki zielone – łąki. Od lat sześćdziesiątych nie prowadzi się eksploatacji torfów.

Istnieją również szanse odkrycia i udokumentowania wód pitnych, z wykorzystaniem do celów energetycznych dla uzysku energii w utworach oligoceńskich i płytko występujących utworach kredowych. Temperatury tych wód mogą być w granicach 10 – 15 °C.

W utworach dolno-kredowych zachodzą możliwości odkrycia i udokumentowania zasobów wód geotermalnych o temperaturze około 30 °C. Niżej w utworach dolno-malmskich mogą występować wody geotermalne o temperaturze 35 – 40 °C. Istnieją także szanse odkrycia zbiorników geotermalnych w utworach triasowych, a szczególnie w węglanowych utworach środkowego triasu i piaszczystych dolnego triasu. Wody tu występujące mogą mieć temperaturę rzędu 40 – 50 °C.

Tereny zdegradowane

Na terenie gminy Regimin nie występują tereny zdegradowane będące wynikiem działalności człowieka. W latach 90-tych zostały zlikwidowane dzikie wysypiska na terenie gminy.

4.4. Powietrze atmosferyczne

Teren gminy Regimin charakteryzuje się stosunkowo niewielkim stopniem zanieczyszczenia powietrza. Substancje zanieczyszczające powietrze pochodzą w przeważającej mierze z procesów energetycznego spalania paliw w gospodarstwach domowych oraz w niewielkich zakładach usługowo-produkcyjnych, obiektach użyteczności publicznej, a także z komunikacji, która wraz ze wzrostem natężenia ruchu staje się coraz bardziej uciążliwa.

Jedynym znaczącym źródłem emisji gazów i pyłów do powietrza jest SGT EuRoPol GAZ S.A – Tłocznia Gazu Ciechanów w Lekowie. Zakład ten uzyskał pozwolenie zintegrowane Wojewody Mazowieckiego w 2006 roku na prowadzenie instalacji energetycznego spalania paliw. Poza Tłocznia Gazu w Lekowie na terenie gminy są jeszcze dwa zakłady, które zaliczane do instalacji wymagających pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Są to: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „EUROPA” W.J. Tomczykowski w Regiminie i PPH „SIMIO” Sp. z o.o. Zalesie Górne,

Oddział w Regiminie. Pozostałe instalacje wymagają dokonania zgłoszenia w myśl art. 152 ustawy Prawo ochrony środowiska, bądź nie wymagają decyzji o dopuszczalnej emisji.

Z monitoringu jakości powietrza w powiecie ciechanowskim prowadzonego przez WIOŚ w Warszawie Delegaturę w Ciechanowie wynika, że generalnie występuje niski poziom zanieczyszczeń gazowych, natomiast od lat w strefie ciechanowsko-mławskiej występują przekroczenia dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM 10.

Źródłem pyłu zawieszonego PM 10 jest: niska emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, komunikacja, napływ zanieczyszczeń spoza terenu województwa, kraju, naturalne źródła emisji lub zjawiska, warunki meteo.

Zgodnie z art. 91 ustawy - Prawo ochrony środowiska dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych, powiększonych o margines tolerancji, docelowych lub celów długoterminowych, konieczne jest opracowanie przez sejmik województwa mazowieckiego *Programów Ochrony Powietrza*, mających na celu doprowadzenie do osiągnięcia standardów jakości powietrza w danej strefie.

Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. Nr 52, poz. 310) utworzono strefę ciechanowsko-mławską oznaczoną kodem PL.14.11z.04 obejmującą powiat ciechanowski, pułtuski, mławski i żuromiński.

4.5. Hałas

Na terenie gminy Regimin nie występują zakłady przemysłowe, które byłyby źródłem znaczących emisji hałasu, chociaż sporadycznie stwierdza się przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu z zakładów produkcyjnych, czy w wyniku prowadzonej działalności usługowej.

Stan środowiska akustycznego gminy kształtowany jest głównie przez ruch komunikacyjny i powodowany jest znaczącym wzrostem ilości pojazdów. Prowadzone badania monitoringowe hałasu wskazują, że hałas komunikacyjny jest i będzie jednym z największych zagrożeń i uciążliwości.

Wzrost poziomu hałasu komunikacyjnego wynika z postępującego rozwoju, gdyż zasadniczą rolę w kształtowaniu hałasu komunikacyjnego odgrywa natężenie ruchu pojazdów. Ponadto, wzrost emitowanego hałasu zależy od mocy akustycznej pojazdów oraz rodzaju, stanu i układu dróg.

W zarządzie gminy pozostaje w chwili obecnej 114 kilometrów dróg gminnych. Zdecydowana większość z nich – 69,7 kilometrów - zakwalifikowana została jako drogi gruntowe. Stanowi to prawie 61,5 % ogólnej długości dróg zarządzanych przez gminę.

Nawierzchnię bitumiczną posiadają drogi o łącznej długości 28,5 kilometra, jednak część z nich, wybudowana w latach wcześniejszych, uległa poważnemu zniszczeniu.

Zły stan nawierzchni dróg przy wzrastającym natężeniu ruchu powoduje wzrost emisji hałasu oraz zwiększoną emisję zanieczyszczeń do powietrza.

4.6. Promieniowanie elektromagnetyczne

Praca obiektów radiokomunikacyjnych, radiolokacyjnych, linii energetycznych i różnych urządzeń elektrycznych powoduje wytwarzanie pól elektromagnetycznych.

Najwięcej kontrowersji budzi emisja promieniowania elektromagnetycznego z anten nadawczo-odbiorczych stacji bazowych telefonii komórkowej. Przy czym wszystkie urządzenia emitujące promieniowanie na terenie gminy (wieże wolnostojące lub na obiektach) występują poza zasięgiem przebywania ludzi – (promieniowanie emitowane jest w wiążkach i ich rozprzestrzenianie się zależy m. in. od mocy zainstalowanych urządzeń, ustawienia anteny).

Bezpośrednio oddziałują na ludzi emisja z różnych urządzeń, w tym z wielu powszechnie użytkowanych gospodarstwa domowego, których wpływ na zdrowie ludzi nie jest ostatecznie rozpoznany.

Na terenie gminy Regimin nie prowadzi się badań monitoringowych w zakresie pomiarów pól elektromagnetycznych, z wyjątkiem pomiarów kontrolnych np. przed oddaniem do użytkowania nowych instalacji emitujących pola elektromagnetyczne (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy – DZ. U. Nr 217, poz. 1833).

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ZWIĄZANA Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA I ŹRÓDŁA ZAGROŻEŃ STANU ŚRODOWISKA

Zaopatrzenie w wodę

Wody podziemne dla zaopatrzenia mieszkańców gminy Regimin i dostarczenia wody do celów przemysłowych pobierane są z ujęć wód podziemnych (czwartorzędowych). Na terenie gminy funkcjonują trzy wiejskie ujęcia wody: w Regiminie, Zeńboku i Radomce.

Najbardziej wydajne jest ujęcie w Regiminie, gdzie funkcjonują dwie studnie głębinowe o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych 100 m³/h.

Ogólna maksymalna wydajność eksploatowanych ujęć wiejskich w ramach zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych wynosi **180 m³/godz (4.320 m³/d)**. Średniodobowe pobory wody w ostatnich latach z ww. ujęć kształtowały się w granicach od 470 do 550 m³/d, co wskazuje na znaczną rezerwę zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych do wielkości rzeczywistych poborów.

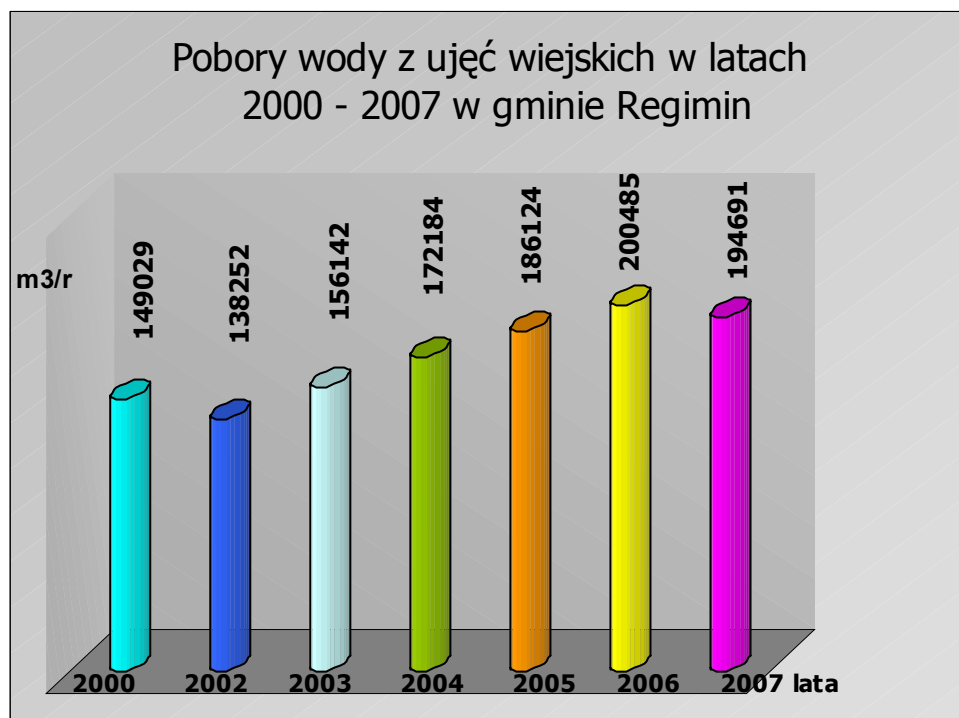
Badania jakości wody pobieranej, po uzdatnieniu ze wszystkich trzech ujęć, prowadzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Ciechanowie pozwalają stwierdzić, że jest to woda o bardzo dobrej jakości w zakresie wskaźników fizykochemicznych i mikrobiologicznych.

Właścicielem ujęć i sieci jest Gmina Regimin. Gmina powierzyła na podstawie umowy Zakładowi Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa w Mławie eksploatację ujęć, sieci wodociągowej. Jest on odpowiedzialny za naprawy, konserwację oraz jakość dostarczanej mieszkańcom gminy wody. Z ujęcia miejskiego w Kaliszu eksploatowanego przez ZWiK Sp. z o.o w Ciechanowie zaopatrywana w wodę jest wieś Kalisz.

Pobór wody na terenie gminy w latach 2000-2007 kształtowały się następująco:

Lp.	Rok	Pobór wody (m ³ /rok)
1	2000	149029
2	2002	138252
3	2003	156142
4	2004	172184
5	2005	186124
6	2006	200485
7	2007	194691

Pobór wody systematycznie wzrasta, co jest wynikiem budowy nowych odcinków sieci wodociągowej i włączenia do niej zabudowy miejscowości Trzcianka, Kozdroje, Włosty, Przybyszewo oraz zabudowy kolonijnej w większości miejscowości oraz wyższym standardem wyposażenia budynków. Rozwój sektora hodowlanego w rolnictwie (hodowla bydła mlecznego) i konieczność dostosowania obiektów hodowlanych do wymogów stawianych producentom przez Unię Europejską spowodowały zwiększone zapotrzebowanie na wodę. Jednostkowy wskaźnik zużycia wody na mieszkańca wzrósł w 2006 r. do ok. 130 l/d, gdy w 2003 r. wynosił niespełna 84 l/ M/d.

Zjawisko wzrostu zużycia wody jest zjawiskiem towarzyszącym rozwojowi i podnoszeniu standardu życia społeczeństwa, nie mniej jednak jest zjawiskiem niepokojącym gdy nie towarzyszy mu rozwój sieci odbioru i oczyszczania ścieków.

Sieć wodociągowa

Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie gminy Regimin (stan na wrzesień 2008 roku) wynosi 98,23 kilometra. Do 1064 gospodarstw doprowadzona jest bieżąca woda, z czego 864 z nich to indywidualne gospodarstwa rolne. Łączna długość przyłączy wynosi ponad 28 kilometrów. W latach 2007 – 2008 Gmina wydała 57 zgód na wykonanie przyłączy do nowych budynków.

Należy stwierdzić, że zwodociągowanie gminy Regimin osiągnęło poziom ponad 99 %, zaś dostępu do sieci wodociągowej nie posiadają jedynie nieliczne, znacznie oddalone od zwartej zabudowy, posesje.

W kolejnych latach planuje się doprowadzenie sieci wodociągowej do terenów przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy pod budownictwo jednorodzinne.

Stan sieci wodociągowej określić można jako dobry, gdyż większość z istniejących odcinków zbudowana została w latach 1995-2006. W najgorszym stanie technicznym znajduje się część wodociągów zaopatrująca w wodę miejscowości Regimin i Lekowo. Zostały one wybudowane w latach 60-tych XX wieku i ulegają częstym awariom i usterkom. W ramach budowy sieci wodociągowej dokonano wymiany części starej instalacji, jednak

nadal istnieje konieczność modernizacji ponad 8 kilometrów sieci i przyłączy w obu miejscowościach.

Średnice sieci wodociągowej eksploatowanej na terenie gminy wynoszą od ϕ 80 mm do ϕ 500 mm. Zbudowane są głównie z rur żeliwnych. Istnieją również niewielkie odcinki sieci zbudowanej z rur stalowych, PVC i azbesto-cementowych. Obecnie sieci wodociągowe wykonywane są z rur PVC i PE zgrzewane, co obniża zarówno koszty inwestycyjne, jak i eksploatacyjne (mniejsza ilość awarii i pęknięć sieci).

5.2. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Regimin brak jest zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej zwartą zabudowę miejscowości gminnych z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni. Jedynym obiektem jest niewielka i wyeksploatowana oczyszczalnia typu Miniblok M-7 oczyszczająca ścieki z budynków wielorodzinnych w Klicach o przepustowości 15 m³/dobę.

Pozostała ilość ścieków powstających na terenie gminy gromadzona jest w zbiornikach bezodpływowych różnej konstrukcji i szczelności i w większości wywożona jest do punktu zbiorczego oczyszczalni ścieków w Ciechanowie. Ilość ścieków powstających w 2008 roku na terenie gminy można oszacować na podstawie jednostkowego zużycia wody 130 l/M/d. Przyjmując, że na terenach wiejskich około 70 % poboru wody stanowią ścieki bytowe – daje to wielkość około 451 m³/dobę ścieków.

Nie można wykluczyć, że występuje odprowadzanie ścieków z osadników bezodpływowych za pomocą przykanalików i nieszczelności do gruntu, rowów melioracyjnych. Niewielki odsetek wytwarzanych na terenie gminy ścieków oczyszczany jest w przydomowych oczyszczalniach. Na obszarze gminy funkcjonuje w chwili obecnej 11 tego typu urządzeń.

Realizacja działań określonych poprzez główne kierunki rozwoju gminy – turystyka, rolnictwo, rozwój zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej – wymaga rozwiązania problemu gospodarki ściekowej. Bez realizacji tego zamierzenia nie jest możliwa realizacja planu budowy zbiornika „Regimin” na rzece Łydyni.

Budowa gminnej oczyszczalni ścieków, o średnim przepływie dobowym ok. 670 m³/d, ulokowanej na zakupionej do tego celu działce oraz budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej obejmującej większość miejscowości w gminie powinna być podstawowym priorytetem w zakresie zadań inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w okresie 2009-2016.

5.3. Gospodarka odpadami

W związku z tym, że równolegle do opracowania aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Regimin opracowana jest aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami w niniejszym dokumencie pominięto to zagadnienie.

5.4. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Źródła zanieczyszczeń

Źródła emisji dzieli się na źródła:

- punktowe z energetycznego spalania paliw,
- liniowe – komunikacyjne,
- powierzchniowe niskiej emisji rozproszonej komunalno-bytowej i technologicznej.

Jakość powietrza atmosferycznego zależy przede wszystkim od emitowanych bezpośrednio lub pośrednio, substancji powstających w wyniku działalności człowieka.

Na terenie gminy brak jest centralnych systemów zaopatrzenia w ciepło. Podstawowa sieć wsi, to zabudowa wiejska z przewagą domów jednorodzinnych wolnostojących, gdzie źródła ciepła mają charakter dowolny. Stosowane są rozwiązania indywidualne, jednak z przewagą wykorzystywania węgla.

Ze względu na istnienie na terenie Regimina i Lekowa sieci gazowej część budynków jednorodzinnych, większość instytucji oraz zakładów usługowych i produkcyjnych korzysta z kotłowni gazowych. Są to m.in. Urząd Gminy, szkoły, budynek ośrodka zdrowia, Zakład Masarski „Europa”, sklepy.

W nielicznych przypadkach w innych miejscowościach gminy zastosowano ogrzewanie gazem pochodzącym z przydomowych zbiorników z gazem opałowym. Coraz popularniejsze staje się również wykorzystanie oleju opałowego jako paliwa w kotłowniach. Oprócz indywidualnych gospodarstw z tego typu rozwiązania skorzystały władze gminne przy modernizacji centralnego ogrzewania w szkołach podstawowych w Szulmierzu i Zeńboku.

Największym punktowym źródłem zanieczyszczeń na terenie gminy kontrolowanym przez WIOŚ Warszawa Delegaturę w Ciechanowie w latach 2006-2007 jest SGT EuRoPol GAZ S.A Tłocznia Gazu Ciechanów w Lekowie. Jest to instalacja energetycznego spalania paliw podlegająca pozwoleniu zintegrowanemu, które zostało udzielone decyzją Wojewody

Mazowieckiego z dnia 13 czerwca 2006 roku. Roczna emisja dwutlenku węgla z instalacji wynosi 114.957,9 Mg. Pozostałe źródła zanieczyszczeń to niewielkie zakłady usługowe i przemysłowe tj. Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Europa” w Regiminie, Piekarnia w Regiminie, Piekarnia we Włostach, Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe w Koziczynie, „SAWA Elektronic” w Regiminie czy Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe „Simio” w Warszawie Zakład Przetwórstwa Folii w Regiminie.

Na wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza, szczególnie w okresie grzewczym, znacząco wpływa tzw. emisja niska pochodząca z domowych pieców grzewczych. Duża ilość emitorów (kominów o niewielkiej wysokości) powoduje gromadzenie się zanieczyszczeń wokół miejsca ich powstawania (zabudowa mieszkaniowa) . Obserwuje się wówczas znaczny wzrost emisji dwutlenku siarki i pyłu, co powodowane jest prowadzonym, w sposób nieefektywny, spalaniem (różnej jakości opału, często z udziałem odpadów z gospodarstw domowych, złym stanem technicznym urządzeń itp.).

W skali lokalnej może być uciążliwa emisja z komunikacji samochodowej. Problem ten dotyczy szczególnie zwłaszcza dróg o złej nawierzchni i stosunkowo dużym natężeniu ruchu, gdzie w wyniku hamowania, zmian prędkości uwalniane są do powietrza tlenki azotu, siarki oraz znaczne ilości pyłów.

5.5. Zagrożenia naturalne

Powódzie

Największym ciekim jest rzeka Łydynia, która jest osią hydrograficzną gminy. Przepływa przez gminę na odcinku od km 46 + 00 do km 35 + 672 km. Dolina rzeki charakteryzuje się zmienną szerokością od 250 m do 800 m i wcięciem w wysoczyznę morenową na głębokość od kilku do kilkunastu metrów, występującymi torfami i piaskami oraz pierwszym poziomem wód gruntowych zalegającym przeważnie na głębokości 2 m ppt, miejscami występują podmokłości,

Łydynia jest rzeką typowo niziną z charakterystycznymi niżówkami w okresach letnio – jesiennych oraz wezbraniemi wód w okresie wiosennym. Co kilka - kilkanaście lat zdarzają się w granicach gminy wezbrania wiosenne powodowane szybkim topnieniem śniegu i intensywnymi opadami deszczu, kiedy wody rzeki występują z koryta i powodują podtopienia okolicznych terenów, a nawet poprzez łączące się z rzeką rowy zagrażają oddalonej zabudowie mieszkaniowej.

Ze względu na charakter rzeki i dla potrzeb planowania ochrony przed powodzią Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie opracował „Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej” uwzględniający rzekę Łydynię. „Studium.....” zostało pozytywnie zaopiniowane przez Radę Gminy Regimin.

Studium m. innymi określa i wyznacza tereny wymagające szczególnej ochrony oraz zasięg przestrzenny zalewów dla wielkich wód czy tereny zagrożone osuwaniem skarp lub poboczy. Obowiązki wynikające ze studium muszą być przestrzegane i stosowane, głównie poprzez lokalne prawo miejscowe.

Tereny szczególnie zagrożone powodzią to Regimin brzeg lewy od km 40 + 300 do km 39 + 800, Lekowo brzeg prawy od km 39 + 400 do 40 + 300. Tereny użytków rolnych narażone na podtopienia przy dużych wezbraniach wiosennych położone są po obu stronach rzeki na południe od mostu w Targoniach tj od km 36 + 650 do km 34 + 500 grunty wsi Ropele.

Mając na względzie powyższe zagrożenia powinno się uwzględnić potrzebę **budowy zbiornika w Regiminie**, którego funkcja ochrony przeciwpowodziowej nabiera dla terenu gminy ale również dla terenów położonych poniżej gminy Ciechanów i miasta Ciechanów coraz większego znaczenia z następujących powodów:

- intensywnej, w ubiegłym wieku, zabudowy tarasu zalewowego rzeki Łydyni, w niektórych miejscach przysuniętej do samego brzegu rzeki,
- zmniejszenia przekroju poprzecznego koryta, już obecnie przy intensywnych opadach lub spływach wód roztopowych woda podtapia coraz większe obszary,
- docelowa realizacja „ Programu kanalizacji deszczowej dla m. Ciechanów ”, w której nie przewidziano zbiorników retencyjnych, spowoduje, że przy dużych opadach dopłynie wylotami ok. 8 m³/s, co przy braku zbiornika retencyjnego powiększy falę powodziową. Zbiornik będzie miał zatem charakter ponad lokalny.

Susze

Nasilające się, w ostatnich latach, zjawisko suszy stanowi istotny problem z punktu widzenia użytkowników wody, szczególnie rolnictwa i wpływu na przyrodę. Występowanie suszy jest zagrożeniem dla upraw rolnych. Skutkiem długotrwałych okresów suszy jest nasilające się zjawisko obniżania się wód gruntowych i poziomu wody w rzece oraz zbiornikach. Jednym z zadań zbiornika w Regiminie ma być poprawa alimentacji warstw wodnośnych i stosunków wodnych w glebie oraz wyrównanie przepływów w rzece, co w pewnej mierze może ograniczyć skutki suszy.

Pożary

Pożar to niekontrolowane rozprzestrzenianie się ognia, które stwarza zagrożenie dla ludzi i obiektów objętych pożarem. Warunkiem zapoczątkowania i przebiegu procesu jakim jest pożar (podobnie jak w procesie spalania) jest istnienie czworokąta spalania:

- materiał palny
- utleniacz
- ciepło
- skomplikowane reakcje łańcuchowe.

Pożary należą do grupy najważniejszych zagrożeń. W ich mnogości dostrzegamy różne przyczyny ich powstawania. Są wśród nich: wady i niewłaściwa eksploatacja urządzeń elektrycznych i ogrzewczo-kominowych, wady urządzeń technicznych, źle rozwiązane procesy technologiczne, wreszcie działanie sił przyrody, ale najwięcej pożarów wybucha na skutek ludzkiej lekkomyślności, a mianowicie: nieostrożności osób dorosłych.

Dość częstym zjawiskiem na terenie gminy jest wiosenne wypalanie traw w różnych ich siedliskach tj. traw na łąkach, rowach przydrożnych, wypalanie zarośli, uschniętych chwastów i resztek słomy pozostawionej na polach po zeszłorocznych zbiorach - to przyczyna wielu pożarów oraz całokształt złożonych zmian. W skutek niedostatecznej ilości czasu i maszyn, złych warunków pogodowych jesienny pokos nie zostaje sprzątnięty. Pozostawiona na pniu lub skoszona, ale nie zebrana trawa, hamuje wiosną tempo wzrostu młodych roślin, obniżając w wyniku tego plon siania. Utrwalił się mīt, że wypalanie traw i słomy poprawia jakość gleby, jest swoistym rodzajem jej nawożenia i użyźniania. Rolnicy nadal sądzą, że ogień to "najtańszy herbicyd" do zwalczania chwastów. Tymczasem w płomieniach giną nie tylko suche źdźbła traw - roślin, ale system korzeniowy, flora oraz bakterie i grzyby, które powodują szybszą wegetację roślin. W ogniu ginie całe bogactwo przyrody.

Znaczącym źródłem zagrożenia pożarowego na terenie gminy są masywy leśne. Najbardziej zagrożone są te kompleksy, w skład których wchodzi młode (do 30 lat) lasy iglaste, występujące na obszarze gminy w tym uroczysko Lekowo - 1714 ha oraz lasy prywatne, w których nie prowadzi się prawidłowej gospodarki leśnej. Ponadto lasy te charakteryzują się stosunkowo młodym drzewostanem, a tym samym są narażone na powstawanie pożarów.

5.6. Poważne awarie przemysłowe

Poważną awarią jest zdarzenie podczas produkcji, magazynowania czy transportu z udziałem substancji niebezpiecznych, a związane z bezpośrednim zagrożeniem chemicznym

i biologicznym ludzi i środowiska. Awarie są nieprzewidywalne i dlatego możliwości ich przeciwdziałaniu są ograniczone.

Zakłady o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Prawo ochrony środowiska określa zasady kwalifikowania zakładów oraz obowiązki wynikające z prowadzenia zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia awarii i przewozu substancji niebezpiecznych. Na liście zakładów przemysłowych województwa mazowieckiego o *dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej* w 2005 r. znajdowało się 14 zakładów, a na liście o *zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej* – 30 zakładów.

Na terenie gminy Regimin na liście *zakładów przemysłowych o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej* znajduje się SGT EuRoPol GAZ S.A Tłocznia Gazu Ciechanów w Lekowie. Zakład umieszczony został na liście ze względu na procesy sprężania wysokometanowego gazu ziemnego. Poza tłocznia gazu na terenie gminy nie ma innych zakładów, które byłyby zakładami o zwiększonym ryzyku awarii.

Transport substancji niebezpiecznych

Przebieg ważnych dróg komunikacyjnych przez gminę Regimin (drogi wojewódzkie Mława-Ciechanów, Rembielin-Ciechanów), 9 dróg powiatowych oraz magistrali kolejowej Warszawa-Gdańsk stanowią o korzystnych warunkach dla jego rozwoju, ale też i zwiększają potencjalne możliwości zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych.

Przez teren gminy drogami wojewódzkimi przewożone są toksyczne środki przemysłowe (TSP) – substancje chemiczne, których właściwości chemiczno-fizyczne stwarzają zagrożenie dla środowiska, roślin i zwierząt. Występować mogą w postaci gazów, cieczy i ciał stałych.

Głównymi przewożonymi substancjami są amoniak i chlor. Odnotowuje się także fakty transportu innych niebezpiecznych środków i materiałów niebezpiecznych jak: polimery, poliestry, azot ciekły, kwasy, farby i lakiery, których transport jest monitorowany przez przewoźników oraz policję nieregularnie i bardzo rzadko.

Ponadto po określonych trasach i innych drogach prowadzony jest transport paliw płynnych i gazu, który również stwarza potencjalne zagrożenie.

Znacznie większe ilości TSP, a także paliw płynnych, gazu i innych substancji przewożone są trasą kolejową.

Monitoring przewozów materiałów niebezpiecznych i toksycznych prowadzony jest na szczeblu wojewódzkich i powiatowych służb inspekcji, policji i straży.

5.7. Monitoring środowiska

Prowadzenie monitoringu jest systemem kontroli stanu środowiska. Pozwala ocenić jego stan oraz określić kierunki ewentualnych zmian w środowisku, a także ocenić skuteczność wprowadzanych rozwiązań i to zarówno prawnych, jak i technologiczno-technicznych. Zadaniem kontroli jest wspomaganie prawnych, finansowych i społecznych instrumentów zarządzania środowiskiem.

Badanie stanu środowiska prowadzone jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska i koordynowane przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska.

Na terenie gminy nie ma punktów monitoringowych, badania stanu środowiska na terenie gminy prowadzone są tylko przy kontroli zakładów korzystających ze środowiska przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie Delegaturę w Ciechanowie. Gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie badań pozwala ocenić stopień realizacji programu ochrony środowiska. Badania prowadzone przez WIOŚ, uzupełnione danymi innych jednostek (stacji sanitarno-epidemiologicznych, urzędów statystycznych) stanowią podstawę sporządzania różnych komunikatów, opracowań i raportów.

6. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ – ANALIZA SWOT - ASPEKT ŚRODOWISKOWY

Dokonując oceny stanu środowiska na terenie Gminy Regimin w poszczególnych elementach określono czynniki istotne dla wyznaczenia celów i kierunków programowych, poprzez:

- mocne strony – pozytywne zjawiska i działania dla perspektywicznego rozwoju wymagające kontynuacji,
- słabe strony – zjawiska i czynniki ograniczające możliwości rozwoju, wymagające podjęcia działań do ich zmniejszania czy usuwania,
- szanse – naturalne warunki przyrodnicze, możliwości korzystania ze środków UE,
- zagrożenia – degradacja środowiska naturalnego w wyniku urbanizacji, brak środków na ograniczanie tego procesu.

Analiza SWOT – mocne i słabe strony Gminy Regimin.

Uwarunkowania wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony
Ochrona wód	
- o Wystarczające zasoby eksploatacyjne wód podziemnych. - o Naturalne warunki do budowy zbiornika retencyjnego. - o Dobra jakość wód podziemnych.	o Nienajlepsza jakość wód płynących spowodowana nieuporządkowaną gospodarką ściekową
Gospodarka wodno-ściekowa	
- o Niemal pełny stopień zwodociągowania Gminy - o Wysokosprawne stacje uzdatniania wody o wystarczającej wydajności - o Rezerwa wydajności ujęć komunalnych	- o Brak rozdzielczej kanalizacji obejmującej systemem odbioru ścieków większości miejscowości w Gminie - o Brak gminnej oczyszczalni
Środowisko przyrodnicze	
- o Rezerваты przyrody - o Duży obszar chronionego krajobrazu - o Duży odsetek obszarów leśnych - o Bogactwo szaty roślinnej - o Korzystne warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki	- o Zaniedbane parki podworskie - o Brak dobrze zagospodarowanych terenów rekreacyjnych, - o Brak tras i ścieżek edukacyjnych - o Brak bazy turystycznej - o Brak promocji walorów przyrodniczych Gminy - o Mała estetyka miejscowości leżących na terenie Gminy
Ochrona atmosfery	
- o Dobra jakość powietrza atmosferycznego - o Brak dużych źródeł emisji - o Możliwość budowy lokalnych	- o Brak wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych - o Słabo rozbudowana sieć zaopatrzenia w gaz

systemów ciepłowniczych o Sprzyjające warunki do produkcji „czystej energii”	- o Ponadnormatywna ilość pyłu zawieszonego PM 10 z niskiej emisji - o Zły stan nawierzchni dróg gminnych i powiatowych - o Wzrastająca emisja hałasu, spowodowana złym stanem nawierzchni
Powierzchnia ziemi	
- o Dobre i niezdegradowane gleby - o Przewaga nowoczesnego rolnictwa indywidualnego - o Korzystne warunki dla rozwoju nowoczesnej produkcji rolnej	- o Zły stan urządzeń melioracji szczegółowych - o Pojawiające się systematycznie odpady na nie użytkowanych gruntach z reguły z nieuregulowanym prawem własności
Gospodarowanie zasobami środowiska	
- o Oszczędne gospodarowanie wodą, energią i paliwami - o Systematyczne kształcenie za pomocą różnych dostępnych środków wszystkich grup wiekowych społeczności lokalnej	- o Ograniczony budżet Gminy - o Długie i skomplikowane procedury uzyskiwania decyzji, pozyskiwania środków
Szanse	Zagrożenia
- o Integracja z UE i możliwość pozyskiwania środków z funduszy unijnych - o Kwalifikacja na listę priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 zadań związanych z ochroną środowiska - o Postęp technologiczny i techniczny - o Wzrost świadomości ekologicznej	- o Ciągłe zmiany obowiązującego prawa - o Brak przejrzystych procedur dla pozyskiwania środków z funduszy unijnych - o Konflikty społeczne i ekologiczne związane z projektowaną infrastrukturą, w tym dla poprawy stanu środowiska - o Brak spójnych rozwiązań

społeczeństwa	instytucjonalnych w zakresie ochrony środowiska
o Upowszechnianie informacji o środowisku i działaniach proekologicznych	o Dysproporcje w zakresie rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
o Wzrost uprawnień samorządów	o Niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa
o Nawiązanie współpracy z okolicznymi Gminami i Powiatem dla rozwiązywania problemów ponadlokalnych	

Celem analizy mocnych i słabych stron jest wypracowanie określonych zadań i niezbędnych do podjęcia działań, które umożliwią realizację *Programu ochrony środowiska*.

7. CEL NADRZĘDNY, CELE GŁÓWNE I PRIORYTETY POLITYKI EKOLOGICZNEJ GMINY REGIMIN

Brak aktualizacji programu powiatowego uniemożliwia odniesienie się do celów w nim określonych. Podstawowym celem wynikającym z I edycji programu powiatowego oraz programów wyższych szczebli i w końcu polityki ekologicznej państwa jest poprawa stanu czystości środowiska choć formułowana w różnych dokumentach w odmienny sposób.

Zaktualizowany program ochrony środowiska województwa mazowieckiego na lata 2007-2010 z perspektywą do 2014 r. określił cel nadrzędny polityki ekologicznej województwa, którym jest: ochrona walorów przyrodniczych i poprawa standardów środowiska.

Ochrona walorów przyrodniczych i poprawa standardów środowiska jest celem, który powinien być przeniesiony na poziom powiatu ciechanowskiego i gminy Regimin, przy czym jego zakres jest bardzo szeroki i można na jego podstawie określić całą gamę celów głównych i szczegółowych.

Powyższy cel szczegółowy stanowi podstawę określenia celów głównych *Programu* na poziomie gminy Regimin, których realizacja ma zapewnić:

- Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska w zakresie wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, odpadów, powietrza atmosferycznego i hałasu,
- Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- Ochronę ekosystemów cennych pod względem przyrodniczym,
- Poprawę bezpieczeństwa ekologicznego w zakresie ochrony przed powodzią, suszą oraz zmniejszenie ryzyka związanego z transportem substancji niebezpiecznych i występowaniem awarii przemysłowych,
- Wzrost poziomu wiedzy ekologicznej w zakresie edukacji ekologicznej w społeczeństwie i w prowadzonej działalności gospodarczej.

Z analizy celów polityki ekologicznej, w tym lokalnej, określa się priorytety ekologiczne dla gminy Regimin, a mianowicie:

- Ochronę zasobów wodnych, ochronę przed powodzią i gospodarkę wodno-ściekową,
- Ochronę powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami ze szczególnym uwzględnieniem opadu pyłu,
- Ochronę i zwiększanie zasobów przyrody, w tym różnorodności biologicznej.

Poprawa stanu środowiska na terenie gminy wymaga również realizacji zadań w zakresie:

- Ochrony przed hałasem drogowym,
- Poprawy świadomości ekologicznej.

8. DŁUGOTERMINOWA POLITYKA NA LATA 2009-2016: CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA

Poprawa stanu środowiska wymaga prowadzenia polityki ekologicznej przy wyznaczeniu kierunków działań dla osiągnięcia wyznaczonych celów.

Zestawienie celów głównych, długoterminowych, strategicznych oraz kierunków działań:

Lp.	Cele długoterminowe	Cele strategiczne do 2016 r.	Kierunki działań
Cel główny: Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska			
1.	Kontynuowanie działań związanych z poprawą jakości wód	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych	▪ Budowa gminnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości 670 m³/d. ▪ Budowa systemu kanalizacji zbiorczej. ▪ Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w zabudowie rozproszonej. ▪ Zapewnienie wody pitnej dobrej jakości 100 % mieszkańcom. ▪ Wspieranie działań ograniczających wpływ rolnictwa na jakość wód powierzchniowych.
2.	Kontynuacja działań związanych z ochroną powierzchni ziemi	Zapobieganie degradacji powierzchni ziemi	▪ Likwidacja powstających dzikich składowisk. ▪ Wspieranie odbudowy systemów melioracyjnych. ▪ Promowanie nowoczesnego rolnictwa.
3.	Racjonalna gospodarka odpadami	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów i współtworzenie we współpracy z PUK Ciechanów nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów	* szczegółowe informacje w aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami

4.	Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza atmosferycznego	Osiągnięcie standardów jakości powietrza atmosferycznego	- Promowanie ekologicznych paliw odnawialnych źródeł energii. - Rozbudowa sieci gazowej. - Modernizacja kotłowni w obiektach użyteczności publicznej. - Budowa i modernizacja dróg gminnych.
5.	Kontynuacja działań związanych z ochroną przed hałasem	Ograniczenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców gminy	- Minimalizacja emisji ponadnormatywnego hałasu - Propagowanie i stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska
II Cel główny: Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności			
1.	Racjonalne gospodarowanie wodą	Zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych i podziemnych	- Optymalizacja zużycia wody przez budowę i modernizację sieci wodociągowej (wyeliminowanie strat na przesyłach). - Propagowanie oszczędnego korzystania z wody. - Budowa zbiornika retencyjnego „Regimin”.
2.	Zrównoważone wykorzystanie energii	Zmniejszenie energochłonności i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej. - Upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. - Promocja i stosowanie ekologicznych nośników energii.
3.	Prowadzenie proekologicznej polityki w dziedzinie transportu	Zmniejszenie presji środków transportu na środowisko naturalne	- Ochrona przeciwhałasowa przy budowie nowych dróg i przebudowie istniejących. - Tworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego.
4.	Rozwój lokalnej gospodarki	Rozwój proekologicznych form działalności	- Promowanie rolnictwa ekologicznego. - Promocja i wspieranie rozwoju agroturystyki. - Budowa i rozbudowa infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej. - Wspieranie rozwoju przetwórstwa produktów rolnych. Promowanie podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty jakości.

III. Cel główny: Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych			
1.	Ochrona dziedzictwa przyrody, w szczególności bioróżnorodności	Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych	▪ Odbudowa parków podworskich. ▪ Określenie obszarów predysponowanych do objęcia ochroną. ▪ Organizacja i budowa ścieżek ekologiczno-edukacyjnych na obszarach leśnych i terenach chronionego krajobrazu. ▪ Ochrona zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych.
IV. Cel główny: Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego			
1.	Ochrona przed powodzią i suszą	Ograniczenie skutków występowania powodzi i suszy	▪ Realizacja Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej –budowa zbiornika „Regimin”. ▪ Tworzenie warunków dla właściwego zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią. ▪ Wdrożenie systemów ostrzegania i ochrony przeciwpowodziowej.
2.	Zmniejszenie ryzyka szkód w środowisku	Ochrona przeciwpożarowa i zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych	▪ Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu. ▪ Doposażenie jednostek OSP w sprzęt ratownictwa pożarniczego i chemicznego. ▪ Prowadzenie stałej informacji dla społeczeństwa o zagrożeniach powstających przy przewozie substancji niebezpiecznych.
V. Cel główny: Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej			
1.	Ustawiczne kształcenie społeczeństwa w zakresie edukacji ekologicznej	Wzrost świadomości ekologicznej administracji i społeczeństwa	▪ Szkolenia pracowników w zakresie edukacji ekologicznej, podejmowania decyzji o realizacji inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska, współpracy z lokalnymi samorządami i organizacjami pozarządowymi. ▪ Organizowanie akcji promocyjnych i konkursów w zakresie ekologii. ▪ Wszelkie działania na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej.

		Systematyczna poprawa zarządzania ochroną środowiska	▪ Wzmacnianie etatowe służb ochrony środowiska. ▪ Włączanie nowych zadań związanych z programami unijnymi.
--	--	--	---

9. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2009-2012

Rozdział zawiera przewidywane, na czas opracowania *Programu*, działania na lata 2009-2012, których realizacja pozwoli na osiągnięcie zakładanych celów szczegółowych krótkoterminowych w zakresie poprawy stanu środowiska na terenie gminy.

9.1. Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska

Cel główny jakim jest zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska osiągnięty może być poprzez:

- poprawę jakości wód - cel szczegółowy: ograniczenie odprowadzania nieczyszczonych ścieków do wód,
- ochronę powierzchni ziemi – cele szczegółowy: zapobieganie degradacji gleb,
- gospodarkę odpadami – cele szczegółowy: *Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami*,
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego – cele szczegółowe:
 - zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń,
 - ograniczenie emisji niskiej,
- ograniczenie emisji hałasu – cele szczegółowe:
 - ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców w miejscach naruszania standardów,
 - ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacje zmian.

9.2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności

Cel główny jakim jest zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności osiągnięty może być poprzez:

- racjonalne gospodarowanie wodą – cele szczegółowe:

- racjonalizacja wykorzystania zasobów wód,
- zmniejszenie deficytu wód podziemnych i powierzchniowych,
- wykorzystanie energii – cele szczegółowe: zmniejszenie energochłonności gospodarki i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- proekologiczne inwestycje w dziedzinie transportu – cel szczegółowy: zmniejszenie presji środków transportu na środowisko naturalne,
- proekologiczny rozwój gospodarki lokalnej – cel szczegółowy: rozwój działalności usługowej i przemysłowej nie naruszającej i nie pogarszającej stanu środowiska.

9.3. Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

Cel główny jakim jest utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych osiągnięty może być poprzez realizację celów szczegółowych:

- ochronę, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych,
- kształtowanie lokalnej polityki zagospodarowania przestrzennego uwzględniającej wartości przyrodnicze i krajobrazowe.

9.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego

Cel główny jakim jest poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego osiągnięty może być poprzez realizację celu szczegółowego: właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią lub podtopieniami.

9.5. Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej

Cel główny jakim jest podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej może być osiągnięty poprzez:

- edukację ekologiczną – cel szczegółowy: wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- zarządzanie środowiskowe – cel szczegółowy: wzmocnienie instytucjonalne.

9.6. Harmonogram działań krótkoterminowych

Krótkoterminowy harmonogram realizacyjny *Programu* na lata 2009-2012

Zadanie	koszt zadania (tys. zł)	Lata realizacji				Źródła finansow.
		2009	2010	2011	2012	
I. Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska						
I.1. Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych						
Budowa oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją sanitarną w m. Regimin	11.276*	1.794	9.462	-	-	budżet gminy i RPO
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Regimin (II etap) i Lekowo wraz z przepompowniami	9.800	-	-	9.800	-	budżet gminy i RPO
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Grzybowo i Targonie wraz z przepompowniami	12.200	-	-	-	12.200	budżet gminy i RPO
Wspieranie działań ograniczających odpływ azotu ze źródeł rolniczych rz. Sona	20	5	5	5	5	budżet gminy
Koszty realizacji	33.296	1.799	9.467	9.805	12.205	
I.2. Zapobieganie degradacji powierzchni ziemi						
Likwidacja powstających dzikich składowisk	koszty bieżące	Działania doraźne w zależności od potrzeb				budżet gminy
I.3 Osiągnięcie standardów jakości powietrza atmosferycznego						
Budowa drogi Regimin - Kliczki dł. 1.800 m	540			540		budżet gminy
Przebudowa drogi w m. Regimin ok. 550 m	190			190		budżet gminy
Przebudowa dróg w m. Grzybowo ok. 800 m	270				270	budżet gminy
Przebudowa drogi Kątki – Klice dł. 1.050 m	200*	189				budżet 150 gminy FOGR 50
Budowa drogi Targonie –Ropele dł. 1.600 m	480			50	430	budżet 390 gminy FOGR 90
Modernizacja ciągu dróg w m. Lekówiec 900 m	80		80			budżet gminy

Modernizacja gminnego systemu komunik. w m. Zeńbok 5.000 m	1.968*	1.902				budżet 296 gminy RPO 1.672
Budowa drogi transport. roln. Zeńbok – Przybyszewo Włodki 1.800 m	230	30	200			budżet gminy
Budowa drogi z chodnikami w Regiminie 200 m	121*	10	60			budżet gminy
Modernizacja drogi transp. rol. Kątki – Klice 1.050 m	330		330			budżet 280 gminy FOGR 50
Modernizacja nawierzchni drogi w m. Lekowo 400 m	40	40				budżet gminy
Modernizacja nawierzchni drogi w m. Radomka 1.400 m	140	140				budżet gminy
Modernizacja nawierzchni drogi w Trzcianka - Kozdroje 1.800 m	210	210				budżet gminy
Modernizacja drogi w m. Karniewo 400 m	38	38				budżet gminy
Modernizacja drogi w m. Pniewo Wielkie 430 m	35	35				budżet gminy
Przebudowa drogi transp. rol. Jarluty Małe – Żmijewo Kuce 1.500 m	200		30	170		budżet 130 gminy FOGR 70
Modernizacja nawierzchni drogi w m. Kalisz 500 m	60		60			budżet gminy
Koszty realizacji	5.132	2.594	760	950	700	
II. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności						
II.1. Zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych i podziemnych						
Budowa sieci wodociągowej Szulmierz dł. ok. 2.200 m	90*	75				budżet gminy
Budowa sieci wodociągowej Karniewo dł. ok. 600 m	35*	25				budżet gminy
Uzbrojenie trenów	13*	7				budżet gminy

budowlanych w Lekowie w sieć wodociągową dł. 250 m						
Uzbrojenie trenów inwestycyjnych Pniewo Wielkie w sieć wodociągową	65*	47				budżet gminy
Budowa sieci wodociągowej w Grzybowie 192 m	13	13				budżet gminy
Koszty realizacji	216	167				
II.2 Zmniejszenie energochłonności i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii						
Wymiana instalacji c.o. w budynku Gimnazjum w Regiminie	270	270				budżet 170 gminy Urz.Marsz.100
Uzupełnienie i wymiana na energooszczędne punktów świetlnych przy drogach gminnych	100*	30	30			budżet gminy
Stosowanie odnawialnych źródeł energii przez osoby indywidualne	b.d					środki inwestorów
Wprowadzanie najnowszych technik przez przedsiębiorstwa	b.d					środki przedsiębiorstw
Rozbudowa bazy turystyki rowerowej na terenie gminy poprzez realizację programu "Zielone ścieżki"	225		75	75	75	budżet gminy inne źródła
Wyposażenie pomieszczeń Gminnego Zespołu Szkół w Regiminie dla potrzeb utworzenia turystycznej bazy noclegowej	80			80		budżet gminy inne źródła
Koszty realizacji	675	300	105	155	75	
III. Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych						
Zagospodarowanie działki w Regiminie na cele rekreacji i wypoczynku – park wiejski	450				450	budżet 120 gminy PROW 330
Odnowa parku podworskiego w Grzybowie	100			100		budżet 40 gminy PROW 60

Bieżące utrzymanie terenów zielonych na terenie gminy		Zadanie ciągłe				budżet gminy
Koszty realizacji	550			100	450	
IV. Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego						
Zakup samochodu ratowniczo - gaśniczego dla OSP Koziczyn	124	124				budżet gminy WFOŚiGW
Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu		Zadanie ciągłe we współpracy z jednostkami OSP				budżet gminy
Koszty realizacji	124	124				
V. Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej						
Propagowanie tematyki ekologicznej na stronie internetowej Gminy Regimin, tablicach ogłoszeń i poprzez lokalne media		Zadanie ciągłe				budżet gminy
Propagowanie postaw ekologicznych poprzez organizację konkursu na Najładniejszą posesję, udział w akcji Sprzątanie świata i pomoc szkołom i przedszkolom w konkursach ekologicznych		Zadanie ciągłe				GFOŚiGW
Uczestnictwo pracowników UG w szkoleniach z zakresu ochrony środowiska		Zadanie ciągłe				budżet gminy
Łączne koszty realizacji w latach 2009-2012	39.756	5.084	10.782	10.910	12.980	

* oznaczono całkowity koszt zadania, którego realizacja rozpoczęła się w 2008 roku.

Jak wynika z powyższego harmonogramu koszt ogółem zadań przyjętych do realizacji na lata 2009 – 2012 wyniesie **39.756,0 tys. zł.**

Poniżej zestawiono zadania, które w ramach realizacji *Programu* planowane są na okres perspektywiczny 2013 – 2016. Przy czym należy zaznaczyć, że na tym etapie łatwiej można określić zadania niż ich koszty.

9.7. Harmonogram działań perspektywicznych

Harmonogram realizacyjny *Programu* na lata 2013-2016

Zadanie	koszt zadania (tys. zł)	Lata realizacji	Źródła finansow.
I. Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska			
I.1. Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych			
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Kliczki Mościce i Klice wraz z przepompowniami	11.000	2013	budżet gminy i RPO
Budowa kanalizacji sanitarnej w pozostałych miejscowościach objętych aglomeracją	b.d	2014-2016	budżet gminy i fundusze unijne
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie kolonijnej miejscowości: Kalisz, Szulmierz, Przybyszewo, Trzcianka	70	2013-2016	budżet gminy i WFOŚiGW
Modernizacja stacji uzdatniania wody w Regiminie	b.d.	2013-2016	budżet gminy i WFOŚiGW
I.3 Osiągnięcie standardów jakości powietrza atmosferycznego			
Budowa drogi gminnej transportu rolnego Karniewo -Targonie	350	2013	budżet gminy
Budowa drogi gminnej transportu rolnego Pniewo Wielkie – Budy Bolewskie	160	2014	budżet gminy
Rozbudowa sieci gazowej	600	2015-2016	budżet gminy i WFOŚiGW
II. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności			
II.1. Zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych i podziemnych			
Budowa zbiornika wodnego Regimin	150.000	2013-2016	budżet gminy fundusze Unijne
Modernizacja sieci wodociągowej Lekowo i Regimin	200	2014	budżet gminy Urząd Marszał.
II.2 Zmniejszenie energochłonności i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii			
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy	150	2013	budżet gminy i WFOŚiGW
II.4 Rozwój proekologicznych form działalności			
Rozbudowa infrastruktury turystycznej – zielone ścieżki	80	2014-2015	budżet gminy
III. Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych			
Przygotowanie i oznaczenie pieszych szlaków turystycznych na terenie gminy	70	2016	budżet gminy

Realizacja *Programu* i osiągnięcie założonych celów wymaga, poza określeniem konkretnych zadań zabezpieczenia środków finansowych. Przyjęte zadania, w znakomitej większości, zakładają realizację poszczególnych zadań w oparciu o finansowanie pozyskanych funduszy unijnych.

Jak wynika z powyższego zestawienia planowane nakłady na zadania ochrony środowiska lub zadania mające wpływ na poprawę stanu środowiska są wysokie.

Nie mniej jednak już dzisiaj na dzień opracowania *Programu* jego realizacja stoi pod znakiem zapytania i to zarówno ze strony organizacyjnej, jak i potencjału beneficjentów. Odmienna interpretacja, brak wcześniejszego dostosowania przepisów prawa polskiego z unijnym, a także zmiana *Wytycznych w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych* Ministra Rozwoju Regionalnego, stwarza realne zagrożenie dla możliwości pozyskania środków unijnych.

Dotychczasowe Wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów przestały obowiązywać ze względu na nieprawidłową, wg Komisji Europejskiej, transpozycję dyrektywy OOS.

W trybie pilnym dostosowywano do obowiązujących w UE, przepisy poprzez opracowanie *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (*Dz.U. Nr 199, poz. 1227*), która weszła w życie 15 listopada br. Wprowadzenie nowych procedur ma zapobiec ewentualnym odmowom Unii Europejskiej na współfinansowanie inwestycji z uwagi na rozbieżności prawa polskiego z unijnym.

Wśród szacowanych kosztów realizacji programu znajduje się m. in. zadanie „budowy gminnej oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją sanitarną” na kwotę 33.276 tys. zł (około 84 % zestawionej sumy dla wszystkich zadań), którego realizację zakłada się przy pozyskaniu środków unijnych. Jest to zadanie bardzo ważne tak ze względu na ochronę zasobów wodnych rzeki Łydyni jak również ze względu na poprawę standardów życia mieszkańców. Realizacja tego zamierzenia jest warunkiem budowy zbiornika „Regimin”.

Przedsięwzięcie budowy zbiornika „Regimin”, którego rozpoczęcie planowane jest na 2013 rok, ma ogromne znaczenie nie tylko lokalne. Zbiornik oprócz funkcji: rekreacyjnej, poprawy stosunków wodnych w glebach położonych w zasięgu jego oddziaływania, będzie pełnił funkcję zbiornika przeciwpowodziowego, zapobiegając podtopieniom terenów położonych w gminie i mieście Ciechanów.

Kolejnym bardzo ważnym zespołem zadań jest poprawa złego stanu dróg gminnych. Nie są to przedsięwzięcia bezpośrednio i wyłącznie związane z ochroną środowiska, nie mniej jednak wpłyną na poprawę stanu powietrza atmosferycznego i znacznie ograniczą hałas emitowany do środowiska (nowe nawierzchnie z zastosowaniem technologii ograniczających emisje pyłów i hałasu).

Z tych względów zadania te zostały umieszczone w niniejszym programie, choć jak wspomniano istnieje realne zagrożenie ich wykonania.

Być może realizacja wielu zadań zostanie przesunięta na kolejne lata lub też zostaną w międzyczasie zmienione ich zakresy. Z tych względów podchodząc realnie do problemu pozyskania środków z powyższego zestawienia wyodrębnia się zadania, które będą finansowane z budżetu gminy i środków własnych jednostek oraz dofinansowywane z funduszy ochrony środowiska lub przy udziale pożyczek bankowych. Koszt wybranych zadań określa się na kwotę **2.690 tys. zł** (na 4 lata), co stanowi zaledwie niespełna 6,8% całości wykazanych nakładów na planowane zadania.

10. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM I KONTROLA REALIZACJI PROGRAMU

Zarządzanie Programem należy realizować zgodnie z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających w układzie poziomym gminnego.

10.1. Instrumenty zarządzania realizacją programu

Zarządzanie realizacją programu może odbywać się za pomocą określonych instrumentów:

- prawnych,
- społecznych,
- finansowych.

Sprawne i efektywne zarządzanie programem wymaga wykorzystania w trakcie jego realizacji wszystkich wymienionych instrumentów.

Instrumenty prawne:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii (pozwolenia zintegrowane, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emitowanie hałasu, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wody, wytwarzanie odpadów),
- zezwolenia na odzysk, unieszkodliwianie i transport odpadów,
- oceny i informacje dotyczące m. in.: jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, stanu akustycznego środowiska,
- rejestry m. innymi: obiektów ochrony przyrody,
- raporty m.in.: o oddziaływaniu na środowisko,
- programy (np. ochrony powietrza),
- plany (m. in. gospodarki odpadami, plany ochrony przeciwpowodziowej),

w tym instrumenty prawa lokalnego:

- Strategia Rozwoju Gminy Regimin na lata 2007- 2013,
- Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Strategia rozwoju gminy jest podstawowym dokumentem w zakresie planowania i programowania jej rozwoju, natomiast Program Ochrony Środowiska jest długoterminowym planem polityki ekologicznej gminy do 2016 r. i programem operacyjnym na lata 2009-2012.

Instrumenty prawne stanowią bezpośrednie narzędzia regulacji poprzez wprowadzanie aktami prawa standardów o charakterze ogólnym (monitoring, sprawozdawczość), standardy ochrony i jakości środowiska poszczególnych elementów i kontrolę ich osiągania.

Instrumenty społeczne

Realizacja Programu uzależniona jest w znacznym stopniu od zgody społecznej i aktywnego udziału społeczeństwa oraz współpracy różnych grup społecznych.

Ważnym elementem efektywnej realizacji programu jest:

- współdziałanie w oparciu m.in. o konsultacje społeczne, współpracę samorządów lokalnych,

- edukacja ekologiczna kształtująca świadomość ekologiczną społeczeństwa poprzez szkolenia specjalistyczne, kształcenie kadry, kampanie edukacyjne, dostępność do informacji o środowisku itp.

Instrumenty finansowe – są nimi:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- pożyczki i dotacje z funduszy ochrony środowiska.

10.2. Monitoring realizacji programu

Realizacja programu może być kontrolowana poprzez prowadzenie:
monitoringu jakości środowiska i monitoringu polityki środowiskowej.

Monitoring jakości środowiska

Prowadzony jest głównie przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska (na terenie gminy przez Mazowiecki Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie Delegaturę w Ciechanowie) w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, natomiast monitoring badania jakości wód podziemnych w ramach sieci krajowej prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny.

Prowadzenie monitoringu umożliwia pozyskiwanie, gromadzenie i przetwarzanie danych o środowisku oraz ich udostępnianie. Monitoringiem objęte są wszystkie elementy środowiska i stanowi on podstawę oceny efektywności wdrażania *Programu*.

Monitoring polityki środowiskowej

Wdrażanie *Programu* podlega bieżącej ocenie (co 2 lata raport z wykonania) poprzez:

- określenie stopnia wykonania przyjętych zadań,
- określenie stopnia realizacji założonych celów,
- analizy przyczyn zaistniałych rozbieżności pomiędzy celami i efektami, która będzie podstawą założeń do kolejnej aktualizacji *Programu*.

Obowiązujące przepisy prawa zapewniają społeczeństwu pełny dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie przy pomocy nowoczesnych środków komunikowania się. Organy administracji mają też obowiązek udostępniania informacji w swojej siedzibie i w formie pisemnej na wniosek (odpłatnie).

10.3. Wskaźniki skuteczności realizacji programu

Oceny realizacji planu można dokonać na podstawie odpowiednio dobranych wskaźników. Są to:

- wskaźniki presji wywieranej na środowisko. Odnoszą się do działalności zmniejszającej ilość zasobów środowiska lub wpływających na jego jakość. Wyróżnia się presję bezpośrednią (wyrażoną emisją zanieczyszczeń lub konsumpcji zasobów środowiska) i pośrednią (opisującą działalności prowadzące do wywierania presji bezpośredniej),
- wskaźniki stanu odnoszą się do jakości środowiska i jakości zasobów, powinny umożliwiać ocenę stanu środowiska i zmian postępujących w czasie,
- wskaźniki reakcji określają stopień, w jakim społeczeństwo zainteresowane jest stanem środowiska. Reakcje społeczne mogą prowadzić w efekcie do ograniczenia, opanowania lub uniknięcia negatywnych oddziaływań na środowisko lub powstrzymania degradacji środowiska.

11. FINANSOWANIE ZADAŃ ŚRODOWISKOWYCH

11.1. Analiza możliwości pozyskania środków na realizację programu

Warunkiem wdrożenia programu polityki ekologicznej jest posiadanie określonych środków finansowych. Środki na ochronę środowiska mogą pochodzić z następujących źródeł:

- Budżet Państwa,
- Własne środki samorządu lub inwestorów,
- Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Fundusze UE,

- EkoFundusz,
- Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach i komercyjne kredyty bankowe.

Własne środki samorządu

Realizacja *Programu* wymaga zawsze udziału własnych środków gminy, co jest niezbędnym warunkiem do uzyskania określonych dotacji.

Budżet Gminy [zł]	Lata			
	2004	2005	2006	2007
Dochody ogółem, w tym:	7.320.640	8.254.249	10.723.532,18	12.626.409
- własne	3.130.851	3.330.993	4.778.858,69	5.056.502
- na mieszkańca	1.475,64	1.655,82	2.164,18	2.546,16
Wydatki ogółem	7.275.177	8.667.662	9.135.080,62	12.528.684
Wydatki inwestycyjne ogółem	889.188	1.949.332	1.416.174,81	3.686.147
Wydatki na ochronę środowiska ogółem	214.908	330.376	243.338,56	494.436,63
Wydatki / na 1 mieszkańca	1.466,47	1.738,75	1.843,61	2.590

W tabeli powyżej przedstawiono budżet gminy, którego wydatki inwestycyjne rosną z roku na rok. Rosną również wydatki na ochronę środowiska.

Władze Gminy chcąc zapewnić równoważny rozwój gminy przy realizacji przyjętych wcześniej programów strategicznych i uwzględnieniu możliwości pozyskania środków finansowych z oferowanych przez Unię Europejską przyjęły do realizacji szeroki, ale i potrzebny, zakres zadań do wykonania z zakresu ochrony środowiska.

Nie mniej jednak, jak wspomniano w punkcie 9.6. *Programu*, możliwości dotrzymania zakładanych terminów realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska oraz pozyskania środków stoją pod znakiem zapytania. Będą zależeć w znacznej mierze od prawidłowości i kompletności złożonych o dofinansowanie wniosków, ich rangi na etapie preselekcji.

Istnieje wiele możliwości pozyskania środków na inwestycje związane z ochroną środowiska.

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zadaniem funduszy ochrony środowiska jest wspieranie inwestycji ekologicznych oraz innych działań takich jak: edukacja ekologiczna, badania i dokumentowanie zagadnień ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz wspiera przede wszystkim przedsięwzięcia, których realizacja wynika ze zobowiązań wobec UE. Możliwe jest finansowanie pożyczkowe, dotacyjne lub kapitałowe.

Wojewódzki Fundusz dofinansowuje (preferencyjne pożyczki z możliwością częściowego umorzenia i dotacje) wszelkie projekty związane z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska.

Środki gromadzone przez fundusze powiatowe i gminne są niezbyt wysokie, jednak na szczeblu lokalnym pełnią one również znaczącą rolę. Roczny gminny fundusz w Regiminie kształtuje się w wysokości ok. 19.000 zł. Są to pieniądze wykorzystywane na bieżąco i w większości na działania nie inwestycyjne, ale niezwykle istotne związane z ochroną środowiska.

Realizacja zadań z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 2007 roku przedstawiała się następująco:

Przychody:

1. Stan środków obrotowych na początek roku - 19.323,22 zł.

2. Przychody zrealizowane na 31.12.2007 roku - 33.816,05 zł.

w tym:

przelewy WFOŚiGW - 33.111,18 zł.

3. Razem przychody i stan funduszu na początek roku stanowiły kwotę - 53.139,27 zł.

Koszty:

1. Ogółem poniesione koszty w 2007 roku - 33.896,16 zł.

w tym:

Zakup i opróżnianie pojemników z selektywną zbiórką odpadów - 23.957,78 zł.

Koszty badania prób gleb - 1.500,00 zł.

Sfinansowanie kosztów nagród rzeczowych dla dzieci biorących udział w programie ekologicznym organizowanym przez szkoły - 3.957,67 zł.

Zakup krzewów ozdobnych - 923,70 zł.

Zakup platformy dla bocianów - 1.548,95 zł.

Pozostałe drobne wydatki z zakresu ochrony środowiska - 2.008,06 zł.

Fundusze UE

Polityka strukturalna UE ma na celu doprowadzenie do spójności gospodarczej i społecznej państw członkowskich. Zadaniem budżetu UE jest wspieranie regionów odbiegających od dobrze rozwiniętych. Działania finansowane ze środków UE opisane są w programach operacyjnych (część środków musi pochodzić z budżetu kraju).

- Komisja Europejska określa priorytety polityki strukturalnej na każdy okres budżetowy, obecny stanowią lata 2007 – 2013.

Źródłami finansowania działań inwestycyjnych, w tym ww., w ramach *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* są: Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

Poza wymienionymi finansowe środki unijne gromadzone są na wielu innych funduszach (Europejski Fundusz Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rybacki, Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy EOG) i przeznaczone mogą być na realizację różnorodnych projektów w ramach określonych obszarów.

EkoFundusz

Jest fundacją powołaną przez Ministra Finansów dla administrowania środkami pochodzącymi z ekokonwersji długu polskiego. W ramach EkoFunduszu dofinansowywane są (pożyczki i dotacje) przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska pozwalające osiągnąć efekty ekologiczne w skali europejskiej.

Kredyty preferencyjne

Udzielane są przez Bank Ochrony Środowiska S.A. na inwestycje proekologiczne, bez umorzeń i przy udziale 50 % własnych środków.

12. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY REGIMIN

Prognozowane zmiany w środowisku wskutek realizacji *Programu* do 2012 roku mogą być ujęte ilościowo i jakościowo.

Zobrazowanie ilościowe prognozowanych zmian odnosi się do konkretnych wielkości np. poszczególnych wskaźników w zakresie emisji czy istniejącej infrastruktury, przy czym nie każdemu elementowi środowiska można przypisać jakiś wskaźnik.

Uzupełnieniem oceny ilościowej jest ocena jakościowa – przedstawiona dla tych elementów środowiska, dla których trudno jest prognozować zmianę ilościową.

Przy czym, jak wcześniej wspomniano, realizacja programu zależy w znaczącym stopniu od zakładanej możliwości pozyskania funduszy unijnych i wydatkowania 100 % nakładów planowanych na ochronę środowiska, stąd też prognoza ilościowa jest prognozą optymistyczną.

Prognozowane zmiany w środowisku w ujęciu ilościowym

Cele szczegółowe	Przewidziane nakłady do 2012 r	Nazwa wskaźnika	Stan na 2007 r.	Stan prognozowany (2012 r.)
Ochrona zasobów wodnych				
Poprawa jakości wód	33.276.000	Stopień skanalizowania gminy	0,5%	~ 20 %
		Ścieki komunalne oczyszczane ogółem.	15 m ³ /d	150 m ³ /d
		Biologicznie z podwyższonym usuwaniem biogenów,	0 %	22 %
		Długość sieci kanaliz. sanitarnej + przykanalików	-	20,0 km
		Stopień zwodociągów. gminy	99 %	~ 100 %

Cele szczegółowe	Przewidziane nakłady do 2012 r	Nazwa wskaźnika	Stan na 2007 r.	Stan prognozowany (2012 r.)
		Długość sieci wodoc.	98,23 km	103,08 km
Ochrona powierzchni ziemi				
Poprawa jakości gleb i ochrona powierzchni ziemi	Działalność bieżąca z budżetu gminy	Likwidacja pojawiających się na terenie gminy dzikich składowisk		
Ochrona powietrza atmosferycznego				
Poprawa jakości powietrza		Emisja zanieczyszcz. pyłowych i gazowych	Przekroczenia stężenia pyłu zawieszone-go PM10	Zmniejszanie stężenia PM10 Propagowanie ekologicznych paliw i źródeł ogrzewania oraz wykorzystania energii odnawialnej
	5.132.000	Emisja zanieczyszcz. pyłowych i gazowych	Zmniejszenie emisji pyłu oraz emisji NO _x , CO, Hc	Budowa i modernizacja dróg gminnych o łącznej długości ok. 21 km o dobrej nawierzchni, co spowoduje zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych
Zmniejszenie energochłonności i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz rozwój proekologicznych form działalności				
Zrównoważone wykorzystanie energii	300.000	Zmniejszenie emisji do powietrza poprzez ograniczenie	Systematyczna termomodernizacja obiektów i sieci użyteczności publicznej	Wymiana instalacji centralnego ogrzewania. Wymiana

Cele szczegółowe	Przewidziane nakłady do 2012 r	Nazwa wskaźnika	Stan na 2007 r.	Stan prognozowany (2012 r.)
		strat ciepła		punktów świetlnych wzdłuż dróg gminnych
Rozwój lokalnej gospodarki	305.000	Rozwój proekologicznych form działalności	brak	budowa kilku kilometrów tras rowerowych i baz turystycznych
Ochrona przyrody				
Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemów obszarów chronionych		Obiekty objęte ochroną: obszary chronionego krajobrazu rezerваты przyrody „Modła” i „Lekowo” lasы i zadrzewienia zabytkowe parki podworskie 19 pomników przyrody zielenь urządzona na terenach gminy	8.846,9 ha 9,36 ha 5,31 ha ha 25,0 ha	

Prognozowane zmiany w środowisku w ujęciu jakościowym

Lp.	Element środowiska	Skutki dla środowiska
1.	Ochrona zasobów wodnych	• budowa mechaniczno-biologicznej gminnej oczyszczalni ścieków, • budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami, • budowa oczyszczalni przydomowych w zabudowie

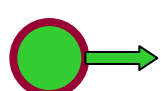
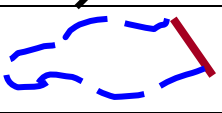
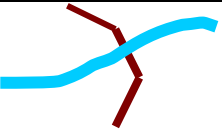
		kolonijnej, • budowa zbiornika wodnego „Regimin”, • racjonalne zużycie wody (budowa i modernizacja sieci wodociągowej), kontrola poborów wody.
2.	Ochrona powierzchni ziemi	• likwidacja pojawiających się dzikich składowisk odpadów, • rozwój nowoczesnego rolnictwa,
3.	Ochrona powietrza atmosferycznego	• kontrola emisji zanieczyszczeń do powietrza ze znaczących źródeł, • ograniczanie „niskiej emisji” substancji do powietrza poprzez propagowanie ekologicznych paliw oraz rozbudowę sieci gazowniczej. • modernizacja i budowa dróg gminnych o dobrej nawierzchni,
4.	Ochrona przed hałasem	• poprawa stanu technicznego nawierzchni dróg z wykorzystaniem technologii obniżającej emisję hałasu, • poprawa stanu technicznego trasy kolejowej,
5.	Ochrona przyrody	• objęcie ochroną przyrodniczą cennych i ciekawych obiektów, • utrzymanie i ochrona obiektów przyrodniczych i zieleni urządzonej na terenie gminy.

GMINA REGIMIN

Mapa zasobów środowiska z elementami istniejącej i planowanej infrastruktury sanitarnej oraz z lokalizacją instalacji gospodarki odpadami

skala 1 : 50.000

LEGENDA

	rzeki		istniejące oczyszczalnie ścieków
	obszar wysokiej ochrony wód		planowana oczyszczalnia
	ujęcia wód podziemnych		granica obszaru o pozytywnych wynikach badań znajdująca się na obszarze ochronnym
	strefy pośredniej ochrony ujęć		granica obszaru o negatywnych wynikach badań
	obiekty prawnie chronione		torfy
	pomniki przyrody żywej		lokalizacja planowanego zbiornika w Regiminie wg. wariantu II
	granica obszaru chronionego krajobrazu		istniejące budowle wodne
	punkt zbierania odpadów wielkogabarytowych i niebezpiecznych na terenie planowanej oczyszczalni		składowisko w Woli Pawłowskiej - Regionalny Zakład Gospodarki Odpadami

**Mapa zasobów środowiska z elementami istniejącej i planowanej
infrastruktury sanitarnej oraz lokalizacją instalacji gospodarki
odpadami**

skala 1 : 50.000

